

SOSIAALINEN VASTUU PANKKIEN VASTUULLISUUSRAPORTEISSA

Lappeenrannan–Lahden teknillinen yliopisto LUT

Kauppätieteiden kandidaatintutkielma

2024

Minni Pantsu

Tarkastaja: Nuorempi tutkija Natalia Lyly

TIIVISTELMÄ

Lappeenrannan–Lahden teknillinen yliopisto LUT

LUT-kauppakorkeakoulu

Kauppätieteet

Minni Pantsu

Sosiaalinen vastuu pankkien vastuullisuusraporteissa

Kauppätieteiden kandidaatintutkielma

2024

43 sivua, 9 kuvaa ja 1 taulukko

Tarkastaja: Nuorempi tutkija Natalia Lyly

Avainsanat: sosiaalinen vastuu, pankkiala, vastuullisuus, vastuullisuusraportointi, yritys-
vastuu

Tässä kandidaatintutkielmassa tutkitaan, miten pankit käsittelevät sosiaalista vastuuta yritysten vastuullisuusraporteissa. Tavoitteena on saada syvempi ymmärrys siitä, mitä tavoitteita pankit ovat itselleen asettaneet, ja mitä konkreettisia toimia pankit ovat toteuttaneet tavoitteiden saavuttamiseksi. Teoriaosuudessa tavoitteena selittää auki vastuullisuuden käsitteitä, jotka aiemmassa kirjallisuudessa ovat sekoittuneet keskenään.

Tutkielmassa yritysvastuu jaetaan kolmeen osa-alueeseen: ympäristövastuuseen, taloudelliseen vastuuseen ja sosiaaliseen vastuuseen. Tutkielman kannalta relevanttia sosiaalista vastuuta käsitellään syvemmin ja se jaetaan edelleen neljään eri osa-alueeseen: henkilöstöön, tuotteisiin, yhteistyökumppaneihin ja yhteiskuntaan. Tutkielmassa perehdytään syvemmin myös vastuullisuusraportointiin sekä siihen, miksi juuri pankkiala on vastuullisuuden kannalta olennainen.

Tutkielma tehdään laadullisena tutkimuksena ja tarkemmin sanottuna teorialähtöisenä sisällyönanalyysinä. Analysoitavat yritykset ovat OP Ryhmä, Nordea Oyj sekä Danske Bank Oyj. Tuloksena saadaan kattava lista sekä erilaisia sosiaalisen vastuun tavoitteita, että toimia tavoitteiden eteen. Jokaisella yrityksellä on päätavoitteita lähes jokaiseen sosiaalisen vastuun osaan liittyen. Toimia on tavoitteitakin enemmän, joskin osa toimista esitetään irtonaisina, eikä niitä täsmennetä raportissa mitenkään. Tämä aiheuttaa epäluottamusta raporteissa.

ABSTRACT

Lappeenranta–Lahti University of Technology LUT

LUT Business School

Business Administration

Minni Pantsu

Social responsibility in banks' sustainability reports

Bachelor's thesis

2024

43 pages, 9 figures and 1 table

Examiners: Junior Researcher Natalia Lyly

Keywords: banking industry, corporate social responsibility, social responsibility, sustainability, sustainability reporting

This bachelor's thesis examines how banks address social responsibility in their sustainability reports. The objective of this thesis is to gain a deeper understanding of the goals that banks have set for themselves and the specific actions they have taken to achieve these goals. The objective is also to explain the concepts of responsibility that have been intertwined in previous literature.

In this thesis, corporate social responsibility is divided into three areas: environmental responsibility, financial responsibility and social responsibility. Social responsibility, particularly relevant to this thesis, is further examined and divided into four areas: workforce, products, partnerships, and society. The thesis also delves deeper into sustainability reporting and why the banking industry is essential in terms of responsibility.

This thesis is conducted as a qualitative study, more specifically a theory-driven content analysis. The analyzed companies are OP Ryhmä, Nordea Oyj and Danske Bank Oyj. The results provide a comprehensive list of various social responsibility goals and corresponding actions. Each company has main goals related to almost every aspect of social responsibility. There are more actions than goals, although some of the actions are presented in a detached manner without specific details in the report. The lack of specificity raises concerns about the reliability of the reports.

LYHENNELUETTELO

ESG	Ympäristövastuu, sosiaalinen vastuu, hyvä hallintotapa (Environmental, Social, Governance)
CSR	Yritysvastuu (Corporate Social Responsibility)
TBL	Triple Bottom Line
TDL	Triple Depreciation Line
GRI	Global Reporting Initiative
ILO	Kansainvälinen työjärjestö (International Labour Organization)
UDHR	Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus (Universal Declaration of Human Rights)
UNGP	YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevat periaatteet (UN Guiding Principles on Business and Human Rights)
SDG	Kestävän kehityksen tavoitteet (Sustainable Development Goals)
OECD	Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö (Organization for Economic Co-operation and Development)
PRB	Vastuullisen pankkitoiminnan perusteet (Principles for Responsible Banking)
EP	Equator Principles
PRI	Vastuullisen sijoittamisen periaatteet (Principles for Responsible Investment)

Sisällysluettelo

Tiivistelmä

Abstract

Lyhenneluettelo

1	Johdanto.....	1
1.1	Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset.....	2
1.2	Teoreettinen viitekehys	4
1.3	Tutkimusmenetelmä ja -aineisto	5
1.4	Tutkimuksen rakenne	6
2	Tutkimuksen teoriapohja	7
2.1	Yritysvastuu	7
2.2	Sosiaalisen vastuun osa-alueet	10
2.3	Vastuullisuusraportointi	12
2.4	Vastuullisuus pankkialalla	16
3	Tutkimuksen toteutus	19
3.1	Tutkimusaineisto	19
3.2	Tutkimusmenetelmä	21
4	Tulokset	23
4.1	Sosiaalinen vastuu OP Ryhmällä	23
4.2	Sosiaalinen vastuu Nordealla	28
4.3	Sosiaalinen vastuu Danske Bankilla	32
5	Yhteenveto ja johtopäätökset	37
5.1	Tutkielman löydökset.....	37
5.2	Tutkielman hyödyllisyys, luotettavuus ja jatkotutkimusaiheet.....	43
	Lähteet	44

Kuvaluettelo

Kuva 1: Teoreettinen viitekehys

Kuva 2: Yritysvastuun osa-alueet

Kuva 3: Sosiaalisen vastuun osa-alueet

Kuva 4: OP Ryhmän sosiaalisen vastuun tavoitteet

Kuva 5: OP Ryhmän sosiaalisen vastuun toimet

Kuva 6: Nordean sosiaalisen vastuun tavoitteet

Kuva 7: Nordean sosiaalisen vastuun toimet

Kuva 8: Danske Bankin sosiaalisen vastuun tavoitteet

Kuva 9: Danske Bankin sosiaalisen vastuun toimet

Taulukkuuettelo

Taulukko 1: Pankkien käyttämät sosiaalisen vastuun raportointivälineet

1 Johdanto

Vastuullisuus on nykypäivänä kaikkia koskettava asia. Yritysten täytyy kiinnittää entistä enemmän huomiota vastuullisuuteensa ja raportoida entistä tarkemmin toimistaan, sillä asiakkaat ovat tulleet tietoisemmaksi yritysvastuusta ja pyytävät sitä (Siew 2015, 180). Entisaikaan yleinen käsitys oli, että yrityksen tavoitteena on ainoastaan osakkeenomistajien tuottojen maksimointi (Liang & Renneboog 2017, 853). Kuitenkin tämä oletus on muuttunut radikaalisti ja nykyään myös muiden sidosryhmien hyvinvoinnista huolehtiminen kuuluu yrityksen tehtäviin ja on vastuullisuuden kannalta olennaista (Aras & Crowther 2008, 434). Sidosryhmiä voivat olla esimerkiksi yrityksen työntekijät ja asiakkaat, valtio ja muut julkishallinnon organisaatiot, yrityksen toimitusketju sekä erilaiset järjestöt (Jussila 2010, 64).

Tässä tutkimuksessa kiinnitetään huomio pankkialaan, joka kohtaa erityisiä paineita sidosryhmiltä sen poikkeuksellisen aseman vuoksi (Ielasi et al. 2023, 1). Pankit ovat vastuullisuuden kannalta avainasemassa talousjärjestelmässä, sillä ne käsittelevät päivittäin asiakkaidensa raha-asioita ja välittävät näitä varoja eteenpäin. Pankeilla on paljon valtaa, koska ne saavat käytännössä itse päättää, kuinka vastuullisesti rahoja lainataan ja sijoitetaan eteenpäin. (Baldissera 2023, 2358) Tämän erityisen asemansa vuoksi ne eivät ole vastuussa ainoastaan omasta toiminnastaan, vaan voivat vaikuttaa myös laajemmin yhteiskunnan kehitykseen vastuullisuuden osalta.

Vaikka vastuullisuus on pankkien tapauksessa erittäin tärkeää, tulee jatkuvasti ilmi erilaisia uutisia pankeista, jotka ovat laiminlyöneet vastuullisuuttaan tavalla tai toisella (Forcadell et al. 2017, 1). Kriiseistä varmasti tunnetuimpana esimerkkinä on kansainvälinen finanssikriisi vuonna 2008, joka sai alkunsa pankin vastuuttomuudesta (Krisiukaityte et al. 2023, 511). Myös Suomesta löytyy lukuisia esimerkkejä pankkien vastuuttomuudesta esimerkiksi liialliseen riskinottoon liittyen (Herrala 1999, 5).

Pankkialan vastuullisuusraportointia sekä konkreettisia vastuullisuustoimia on siis edellä mainittujen syiden takia erityisen tärkeää tutkia lisää. Ylipäätään vastuullisuusraportointia on tärkeä tutkia syvemmin, sillä yrityksillä on monenlaisia intressejä vastuullisuudesta raportointiin. Ihanteellisinta olisi, että yritys olisi aidosti kiinnostunut vastuullisuudestaan ja haluaisi tehdä oikein, jolloin vastuullisuustoimet oikeasti myös tehtäisiin, eikä vain

raportoitaisi (Blackburn 2007, 10). Usein kuitenkin nähdään liian paljon tekopyhyyttä (Babu et al. 2020, 376) sekä niin sanottua ESG-pesua (engl. ESG-washing). Tällä tarkoitetaan sitä, että vastuullisuusraportilla johdetaan sidosryhmiä harhaan tahallisesti, jotta yrityksestä saadaan annettua vastuullisempi kuva ulospäin (Ielasi et al. 2023, 2). ESG (engl. Environmental, Social, Governance) muodostuu sanana ympäristövastuusta, sosiaalisesta vastuusta sekä hyvästä hallintotavasta, ja se on eräs tapa jaotella vastuullisuutta (Trahan & Jantz 2023, 4382).

Yrityksillä saattaa olla myös taloudellisia intressejä toimia vastuullisesti, sillä tutkimukset osoittavat vastuullisen toiminnan tuovan taloudellisia hyötyjä. Näin kertovat esimerkiksi Gangi et al. (2019, 111), Shen et al. (2016, 207) ja Wu & Shen (2013, 3529) tutkimuksissaan. Vastuullisuusraporttien sisältöä ja konkreettisia toimia on siis erittäin tärkeää tutkia lisää, jotta yritysmaailman läpinäkyvyyttä voidaan parantaa.

Tämä tutkielma keskittyy pankkialan vastuullisuusraporteissa erityisesti sosiaaliseen vastuuseen. Sosiaalinen vastuu on yksi yritys vastuun osa-alueista (Boyer et al. 2016, 1) ja pankkialalle äärimmäisen tärkeä, sillä se liittyy ihmisiin ja ihmisten hyvinvointiin (Jussila 2010, 16), jotka pankkialalla ovat keskeisessä asemassa. Sosiaalista vastuuta on yritys vastuun osa-alueista tärkeää tutkia, sillä aiemmissa tutkimuksissa huomio on kiinnittynyt eniten muihin osa-alueisiin niin pankkialalla, kuin muillakin aloilla (Pullman et al. 2009, 39). Erityisesti ympäristövastuuta on käsitelty huomattavan paljon ja esimerkiksi vihreästä siirtymästä keskustellaan jatkuvasti, kun samalla sosiaalinen vastuu on jäänyt taka-alalle (Cai et al. 2016, 563).

Aiemmissa tutkimuksissa monet vastuullisuuden käsitteet ovat menneet hyvinkin sekaisin. Sosiaalista vastuuta käytetään esimerkiksi yritys vastuun (engl. Corporate Social Responsibility, CSR) synonyyminä, vaikka kuten sanottu, on sosiaalinen vastuu yksi yritys vastuun osa-alueista (Blackburn 2007, 6). Siksi onkin tärkeää selventää vastuullisuuteen liittyviä käsitteitä.

1.1 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Tämän tutkimuksen päätavoitteena on tutkia, mitä nykyaikana pankkien sosiaaliseen vastuuseen kuuluu ja miten eri pankit ovat siitä raportoineet vastuullisuusraporteissaan.

Tutkittaviksi pankeiksi on valittu kolme Suomen markkinaosuudeltaan suurinta pankkia, OP Ryhmä, Nordea Oyj sekä Danske Bank Oyj. Nämä pankit muodostavat 77,2 % koko Suomen pankkisektorin markkinaosuuksista, kun tarkastellaan talletuksia, sekä 68,5 % markkinaosuuksista, kun tarkastellaan yleisölle myönnettyjä luottoja (Finanssiala 2023).

Pankit ovat valikoituneet tutkimukseen, jotta tutkimus olisi mahdollisimman hyvin yleistettävissä. Vuodeksi on valikoitunut 2022, sillä tuoreimmat vastuullisuusraportit ovat tutkimusta tehtäessä kyseiseltä vuodelta. Tarkastelemalla usean pankin raportteja, saadaan kokonaisvaltaisempi ja luotettavampi kuva siitä, mitä pankkien sosiaalinen vastuu on ja miten se toteutuu käytännössä. Tutkimus on myös paremmin sovellettavissa jatkon kannalta, kun se on tehty monen eri pankin vastuullisuusraporttien pohjalta.

Tutkimuksessa tarkastellaan ja analysoidaan pankkien vastuullisuusraportteja ja erityisesti keskitytään sosiaalisen vastuun raportointiin. Tavoitteena on selvittää, miten pankit ovat käsitelleet sosiaalista vastuuta vastuullisuusraporteissaan etsimällä niistä eri sosiaalisen vastuun tavoitteita ja toimia. Tavoitteena on löytää yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia pankkien välillä.

Sen lisäksi, että analysoidaan pankkien vastuullisuusraportteja ja niistä erityisesti sosiaalista vastuuta, käydään kirjallisuuskatsauksessa läpi vastuullisuuden peruskäsitteitä. Eri lähteistä ja aiemmista tutkimuksista voi huomata, miten eri tavalla esimerkiksi sosiaalinen vastuu on määritelty ja ylipäätään ymmärretty. Onkin tärkeää, että vastuullisuuteen liittyviä käsitteitä saadaan selkeytettyä ja eroteltua toisistaan, jotta voidaan paneutua syvemmälle vastuullisuusraportointiin.

Tämän tutkimuksen päätutkimuskysymyksenä on:

Miten eri pankkien vastuullisuusraporteissa käsitellään sosiaalista vastuuta?

Lisäksi tutkimuksessa vastataan alakysymyksiin:

Mitä sosiaalisen vastuun tavoitteita pankit ovat asettaneet?

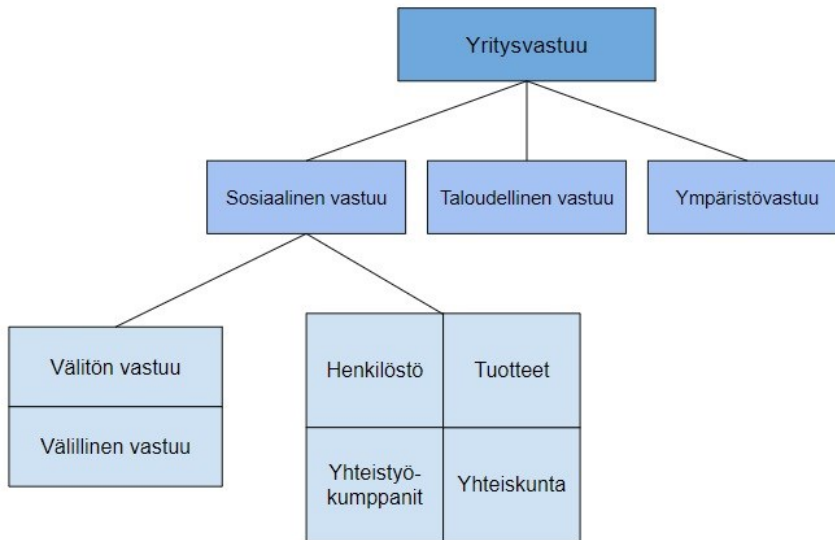
Mistä konkreettisista toimista pankit ovat raportoineet tavoitteiden saavuttamiseksi?

1.2 Teoreettinen viitekehys

Yritysvastuu voidaan jakaa kolmeen osa-alueeseen: ympäristövastuuseen, taloudelliseen vastuuseen sekä sosiaaliseen vastuuseen. Jaottelun on alun perin kehittänyt John Elkinton vuonna 1997 nimellä Triple Bottom Line (TBL). Teoriassa pääpainona on yrityksen voittojen tavoittelu ja kuten aiemmin mainittiin, se ei nykyaikana voi enää olla yrityksen ainoa tavoite. Modernimman version TBL-teoriasta kehittivät vuonna 2015 Rambaud ja Richard. Teoriaa kutsutaan nimellä Triple Depreciation Line (TDL) ja siinä voittojen tavoittelu ei ole keskiössä, vaan sitä yritetään tasapainotella vastuullisen liiketoiminnan kanssa. (Rambaud & Richard 2015, 95)

Tässä tutkimuksessa yritysvastuun osa-alueista keskitytään sosiaaliseen vastuuseen. Sosiaalinen vastuu voidaan Harmaalan ja Jallinojan (2012, 20) mukaan jakaa neljään eri osa-alueeseen: henkilöstöön, tuotteisiin, yhteistyökumppaneihin sekä yhteiskuntaan. Lisäksi sosiaalinen vastuu voidaan jakaa välittömään, eli suoraan vastuuseen sekä välilliseen, eli epäsuoraan vastuuseen. Välittömässä vastuussa huolehditaan sidosryhmistä, joihin yritys on suoraan yhteydessä. Välillinen vastuu ulottuu laajemmalle alueelle myös niihin, joihin yritys ei ole suoraan yhteydessä, esimerkiksi yhteiskunnan toimijoihin. (Rohweder 2004, 103)

Tämä jaottelu toimii tutkimuksen teoreettisena viitekehysenä ja se esitellään kuvassa 1. Sosiaalisen vastuun osa-alueita käydään tarkemmin läpi luvussa 2.2 ja teoreettinen viitekehys yhdistetään aineistoon luvussa kolme, jolloin saadaan käytännönläheisempi kuva osa-alueista.

Kuva 1. Teoreettinen viitekehys

1.3 Tutkimusmenetelmä ja -aineisto

Tämä tutkimus toteutetaan laadullisena tutkimuksena. Tutkimus on teorialähtöinen sisälönanalyysi, eli aineisto käydään läpi aiemmin päätetyn teoreettisen viitekehysten pohjalta. Aineisto tiivistetään ja selitetään auki, jonka jälkeen eri aineistoja vertaillaan keskenään ja niistä etsitään eroja ja yhtäläisyyksiä.

Aineistona toimii Suomen kolmen markkinaosuudeltaan suurimman pankin vastuullisuusraportit vuodelta 2022. Nämä kolme suurinta pankkia ovat OP Ryhmä, Nordea Oyj sekä Danske Bank Oyj. OP:lla ja Nordealla vastuullisuusraportit ovat integroituna yrityksen vuosikertomukseen, joten tarkasteltavat dokumentit ovat vuosikertomuksia. Danske Bank on tehnyt erillisen vastuullisuusraportin vuodelta 2022, joten yrityksen vuosikertomusta ei käydä tässä tutkimuksessa läpi, ainoastaan erillinen vastuullisuusraportti.

Vastuullisuusraportteja vertaillaan tutkimuksessa pankkien kesken. Tarkoituksena on selvittää, mitä eroja ja yhtäläisyyksiä pankkien vastuullisuusraporteista löytyy sosiaalisen vastuun osalta. Tavoitteena on myös selvittää, millaisia sosiaalisen vastuun tavoitteita pankeilla on ja mitä konkreettisia toimia ne ovat tehneet saavuttaakseen tavoitteensa.

1.4 Tutkimuksen rakenne

Tämä kandidaatintutkielma koostuu viidestä pääluvusta, joista ensimmäinen on johdanto. Toinen pääluku on tutkielman teoriaosuus, eli siinä esitellään teoreettinen viitekehys tutkielmalle. Tämä tarkoittaa esimerkiksi keskeisten käsitteiden määrittelyä sekä aiemman kirjallisuuden esittelyä liittyen vastuullisuuteen, vastuullisuusraportointiin ja erityisesti sosiaaliseen vastuuseen. Kolmas pääluku koostuu tutkimusaineiston sekä -menetelmän kuvauksesta. Neljännessä pääluvussa käydään läpi tutkimusaineisto alatutkimuskysymysten avulla. Viidennessä, eli viimeisessä, pääluvussa keskustellaan aineistojen eroista ja yhtäläisyyksistä, kerrotaan tutkimuksen johtopäätökset vastaamalla tutkimuskysymykseen sekä pohditaan tutkielman hyödyllisyyttä, luotettavuutta ja jatkotutkimusaiheita.

2 Tutkimuksen teoriapohja

Tässä luvussa selitetään vastuullisuuden liittyviä käsitteitä ja tiettyihin tutkimuksen kannalta relevantteihin käsitteisiin paneudutaan syvemmin. Ensin käydään läpi yritys vastuun käsite sekä kaikki sen osa-alueet lyhyesti. Osa-alueista sosiaaliseen vastuuseen perehdytään tarkemmin, sillä tutkimus muodostuu tämän käsitteen ympärille. Tämän jälkeen kerrotaan lisää vastuullisuusraportista yleisesti. Lopuksi yhdistetään sosiaalinen vastuu ja vastuullisuusraportointi tutkimuksen kannalta relevanttiin pankkialaan.

2.1 Yritysvastuu

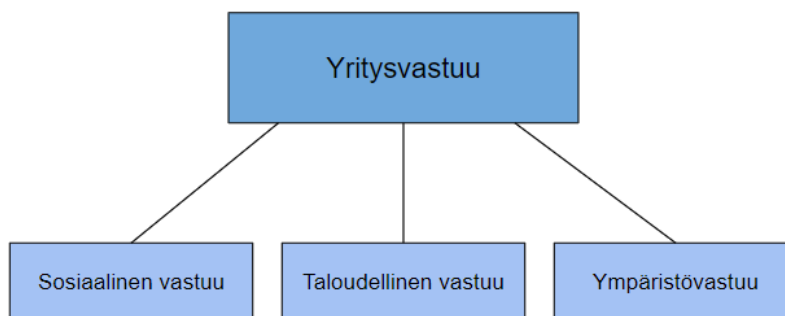
Käytännössä yritys vastuulla (engl. Corporate Social Responsibility, CSR) tarkoitetaan yrityksen tahtoa ja velvollisuutta ottaa huomioon toimintansa yhteiskunnalliset ja ympäristölliset vaikutukset (Carroll 1979, 497–505). Yrityksen tulee siis toiminnallaan tavoitella osakkeenomistajien tuottojen maksimoinnin lisäksi myös muiden sidosryhmien sekä ympäröivän yhteiskunnan hyvinvointia (Liang et al. 2017, 853–854).

Yritysvastuusta on historiassa käytetty monia eri termejä. Määrittelyyn on vaikuttanut niin aika, paikka sekä muu konteksti, jossa yritys vastuuta on selitetty. Kun on haluttu kuvata yrityksen liiketoiminnan vastuullisuutta, on saatettu yritys vastuun synonyymina käyttää niin yhteiskuntavastuuta, kestävä kehitystä kuin sosiaalista vastuutakin. Yhteiskuntavastuu on käytännössä yritys vastuun synonyymi, mutta siihen sisältyvät yritysten lisäksi myös muut yhteiskunnan toimijat, esimerkiksi julkinen sektori (Loikkanen et al. 2007, 17). Kestävällä kehityksellä tarkoitetaan sitä, että täytetään nykyisen sukupolven tarpeet mahdollisimman täydellisesti ilman, että vaarannetaan seuraavien sukupolvien mahdollisuutta täyttää omansa (Brundtland 1987). Sosiaalinen vastuu on yksi yritys vastuun alaluokista ja siitä puhutaan lisää luvussa 2.2.

Yritysvastuu tuli ihmisten tietoisuuteen ensimmäisen kerran 1800-luvun loppupuolella, kun liiketoiminnan vastuullisuus alkoi kiinnostaa ihmisiä enemmän. Tällöin termi ei saanut vielä suurta suosiota, mutta 1960-luvulla se alkoi kiinnostaa enemmän ihmisiä. Siitä lähtien yritys vastuuta onkin yleistynyt terminä. (Carroll 2021) Vaikka termille ei voida määrittää yhtä

yksittäistä keksijää, pitää moni Howard Bowenia modernin yritysvastuun selittäjänä (Carroll 2021; Matten & Moon 2020). Myös edellä viitattu Archie Carroll on erittäin tunnettu yritysvastuun edistäjä.

Yritysvastuu voidaan jakaa kolmeen eri osa-alueeseen: ympäristövastuuseen, taloudelliseen vastuuseen sekä sosiaaliseen vastuuseen. Tätä havainnollistetaan kuvassa 2. On olemassa monia tulkintoja siitä, miten yritysvastuun osa-alueet ovat yhteydessä toisiinsa. Toisaalta ne voidaan määritellä itsenäisiksi osiksi, jolloin mikään osa ei jää toisen varjoon. Toisaalta niiden voidaan tulkita integroituvan täysin toistensa kanssa, sillä monet vastuullisuusongelmat kuuluvat pohjimmiltaan kaikkiin osiin. Tulkintoja löytyy myös ääripäiden väliltä, joka toimii parhaiten tätä tutkimusta ajatellen. Yritysvastuun osa-alueet siis ovat erillisiä osiaan, mutta ne ovat tiiviissä riippuvuussuhteessa keskenään samojen elementtien takia. (Boyer et al. 2016, 3–10) Vaikka tutkielmassa keskitytään sosiaaliseen vastuuseen, käydään kontekstin vuoksi läpi myös muut yritysvastuun osa-alueet.

Kuva 2. Yritysvastuun osa-alueet

Ympäristövastuulla tarkoitetaan kaikkia niitä toimia, joita yritys tekee ympäristön ja luonnon vuoksi (Harmaala et al. 2012, 21). Ympäristövastuu on sekä välitöntä, että välillistä, eli vaikka jokainen yritys on käytännössä vastuussa oman toimintansa ympäristövaikutuksista, täytyy yrityksen myös pitää huolta, ettei se tee yhteistyötä vastuuttomien yritysten kanssa (Rohweder 2004, 99). Ympäristövastuulla on nykyaikana yhä suurempi painoarvo yritysten vastuullisuusraporteissa (Cai et al. 2016, 563). Tämä johtuu esimerkiksi siitä, että sitä on tutkittu enemmän ja pidemmän aikaan verrattuna taloudelliseen ja sosiaaliseen vastuuseen (Jussila 2010, 78).

Taloudellinen vastuu on perinteisesti jaettu kahteen osa-alueeseen, yrityksen oman, sekä ympäröivän yhteiskunnan taloudellisen tilanteen edistämiseen (Jussila 2010, 15). Omassa

toiminnassaan yritys voi tavoitella lyhyt- tai pitkäaikaisia voittoja, joista lyhyen aikavälin voitot tuovat näkyviä tuloksia heti. Taloudellisen vastuun kannalta kestävämpiä voittoja saadaan, kun tavoitteet asetetaan pidemmälle aikavälille, jolloin otetaan paremmin huomioon muun yhteiskunnan hyvinvointi. (Harmaala et al. 2012, 18) Yrityksen voitot edistävät ympäröivän yhteiskunnan taloudellista tilannetta niin päätettäessä. Ihannetilanteessa liiketoiminta edistäisi kaikkia sidosryhmiä, mutta nämä ovat arvovalintoja, joita yrityksen johto tekee jatkuvasti. Myös taloudellista vastuuta on sekä välitöntä, että välillistä. Välitön vastuu on yrityksen suorien kontaktien taloudellisesta hyvinvoinnista huolehtimista. Toimia ovat esimerkiksi palkkojen, osinkojen ja verojen maksu. Välillinen taloudellinen vastuu ulottuu laajemmalle alueelle sidosryhmien kesken ja siihen liittyy esimerkiksi yrityksen toiminnan vaikutukset kansantalouteen. (Rohweder 2004, 97)

Sosiaaliselle vastuulle ei ole yhtä tiettyä määritelmää, sillä se muodostuu käytännössä yhteiskunnallisista arvoista ja sen voidaankin sanoa tarkoittavan jokaiselle ihmiselle hieman eri asiaa (Boyer et al. 2016, 2). Keskiössä sosiaalisessa vastuussa ovat kuitenkin ihmiset ja niiden hyvinvointi. Aikaisemmin sosiaalinen vastuu tarkoitti käytännössä yrityksen henkilöstön hyvinvointia, mutta nykyaikana käsite on laajentunut koskettamaan myös muita yrityksen sidosryhmiä. (Jussila 2010, 16) Sosiaalinen vastuu on erityisesti hyvinvointivaltioista puhuttaessa muuttunut yhä enemmän vapaaehtoisesta velvollisuudeksi esimerkiksi lainsäädännön muutosten takia (Harmaala et al. 2012, 20).

Sosiaalinen vastuu on yritysvastuun muihin osa-alueisiin verrattuna vähemmän tunnettu. Se on jäänyt tutkimuksissa ympäristövastuun ja taloudellisen vastuun varjoon (Pullman et al. 2009, 41), jonka takia sitä on vieläkin tärkeämpää tutkia lisää. Sitä on muita yritysvastuun osa-alueita vaikeampi mitata, vaikka sen vaikutukset yhteiskuntaan ovat jopa muita suuremmat (Christofi et al. 2012, 158). Mittauksen vaikeus johtuu esimerkiksi siitä, että sosiaalisen vastuun indikaattorit ovat yleensä erittäin spesifejä, eikä niitä ole helppo yleistää. Ne ovat myös valtaosalle yrityksistä epäselviä niiden vakiintumattomuuden takia. (Boyer et al. 2016, 1) Loikkanen et al. (2007, 101) tekemän tutkimuksen mukaan sosiaalisen vastuun toimet ovat kuitenkin ihmisille yritysvastuun osa-alueista lähimpänä sydäntä. Sosiaaliseen vastuuseen panostamisen on myös huomattu vaikuttavan positiivisesti yrityksen tuottavuuteen ja taloudelliseen suorituskykyyn (Wu et al. 2017, 60).

2.2 Sosiaalisen vastuun osa-alueet

Sosiaalinen vastuu on tunnetusti jaettu neljään eri osa-alueeseen, jotka vaihtelevat lähteittäin. Monissa lähteissä jaottelun perimmäinen tarkoitus on kuitenkin sama, ainoastaan muotoseikat eroavat toisistaan. Esimerkiksi Jussila (2010, 16) jaottelee sosiaalisen vastuun työhyvinvointiin ja vastuulliseen henkilöstöjohtamiseen, ihmisoikeuksiin, lähialueeseen sekä tuotevastuuseen. Harmaala et al. (2012, 20) kertovat osa-alueiden olevan henkilöstö, tuotteet, yhteistyökumppanit sekä yhteiskunta. Tässä tutkimuksessa käytetään Harmaalan et al. (2012) jakoa, sillä vaikka sisällöllisesti jaottelut ovat hyvinkin samanlaiset, on Harmaalan jaottelu tähän tutkimukseen selkeämpi.

Yrityksen henkilöstöön liittyvään sosiaaliseen vastuuseen kuuluu ensi sijassa työntekijöiden hyvinvointi. Hyvinvoinnilla tarkoitetaan esimerkiksi työturvallisuuden parantamista, kouluttamista sekä motivointia esimerkiksi erilaisten kannustinjärjestelmien avulla. (Harmaala et al. 2012, 20) Tutkimukset osoittavat, että henkilöstön kouluttaminen ja osallistaminen edistävät yrityksen vastuullisuutta kokonaisuudessaan (Pullman et al. 2009, 42). Työsuhteen aikana henkilöstön hyvinvoinnin edistämisen lisäksi on tärkeää, että yritys noudattaa vastuullisuutta myös irtisanomistilanteessa (Niskala et al. 2019).

Kouluttamisen lisäksi henkilöstön hyvinvointiin liittyy kulttuurin ja arvojen kunnioittaminen (Rohweder 2004, 103) sekä tasa-arvoinen kohtelu ja monimuotoisuus (Jussila 2010, 98). Edeltäviä pyritään toteuttamaan mahdollisimman perusteellisesti esimerkiksi työehtosopimuksilla sekä yhteistyöllä eri ammattijärjestöjen kanssa. Kehittyneissä maissa neuvottelujen aiheena ovat yleensä esimerkiksi työehdot ja palkka. Kehittyvissä maissa sen sijaan neuvottelussa saattavat olla vielä suuremmat kysymykset esimerkiksi ihmisoikeuksista. Näissä maissa esimerkiksi lapsityövoimaa sekä muuta pakkotyötä käytetään paljon ja ammattiyhdistystoiminta on rajoitetumpaa. Keskustelu pyörii esimerkiksi alkuperäisväestöjen oikeuksien sekä syrjinnän ympärillä. (Jussila 2010, 106)

Toinen sosiaalisen vastuun osa-alueista ovat yrityksen tuotteet ja siihen liittyen myös yrityksen palvelut. Yrityksen valmistamat tuotteet täytyy olla ehdottoman turvallisia, eivätkä ne saa aiheuttaa esimerkiksi terveydellisiä haittoja tai tapaturmia käyttäjälleen (Jussila 2010, 112). Yrityksellä on vastuu tuotteistaan ja jos asiakkaalla tulee ongelmia tuotteen kanssa, on tärkeää, että kuluttajansuojasta pidetään kiinni (Harmaala et al. 2012, 20). Tuotteiden markkinoinnin täytyy olla eettistä, oikeellista sekä asiallista (Jussila 2010, 112). Asiakkaan täytyy

tietää, miten yrityksen tuotetta käytetään ja sen mukana on tultava tarpeeksi hyvät ohjeet käyttäjälle. Näiden tietojen on oltava kaikkien sidosryhmien käytössä. (Loikkanen et al. 2007, 23) Tuotteiden turvallisuuden lisäksi yrityksen tulisi kiinnittää huomiota tuotteen saatavuuteen ja sen käytettävyyteen. Tuotetta tulisi voida käyttää erilaisista rajoitteista huolimatta. (Jussila 2010, 113)

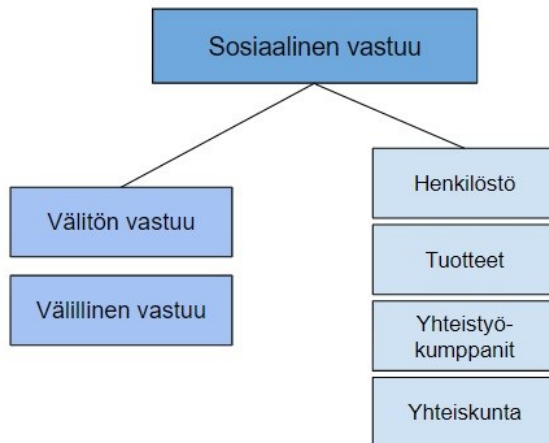
Yhteistyökumppanit ovat kolmas sosiaalisen vastuun osa-alue. Tällä tarkoitetaan käytännössä sitä, että yrityksen täytyy huolehtia oman sosiaalisen vastuullisuutensa lisäksi myös yhteistyökumppaniensa vastuullisuudesta. Yrityksen koko tuotantoketjun ja esimerkiksi hankintatoimen tulee olla sosiaalisesti vastuullista. (Harmaala et al. 2012, 20) Vaikka loppujen lopuksi jokaisella yrityksellä on oma vastuunsa, tulee yrityksen pitää huolta, ettei se tee yhteistyötä ja samalla tue vastuuttoman yrityksen toimintaa.

Yhteiskunta on sosiaalisen vastuun osa-alueista laajin ja siihen liittyy monia erilaisia näkökulmia. Yksi näkökulmista on työllisyyden edistäminen yhteiskunnassa varsinkin vähemmistöille. Tähän liittyy myös tarvittavat toimet henkilön sopeuttamiseksi työympäristöönsä. (Harmaala et al. 2012, 20) Yrityksen on tärkeää tukea toiminnallaan lähiyhteisöjään. Tukea voi osoittaa esimerkiksi lahjoituksilla sekä muulla hyväntekeväisyydellä. Yritys voi tukea lähiyhteisöjään myös olemalla läsnä toimialueensa organisaatioissa ja ottaa osaa yhteiskunnalliseen keskusteluun. (Niskala et al. 2019) Käytännössä yritys voi itse päättää, minkä se laskee toimialueekseen, eli kenen hyvinvointia se haluaa edistää (Jussila 2010, 119). Joka tapauksessa mikään yritys ei voi edistää maailmassa kaikkien hyvinvointia.

Sen lisäksi, että yrityksen sosiaalinen vastuu voidaan jakaa henkilöstöön, tuotteisiin, yhteistyökumppaneihin sekä yhteiskuntaan, voidaan se jakaa myös välittömään ja välilliseen sosiaaliseen vastuuseen. (Niskala et al. 2019) Välitön, eli suora vastuu, tarkoittaa käytännössä sellaisten toimijoiden hyvinvoinnista huolehtimista, johon yritys on suoraan kontaktissa (Rohweder 2004, 103). Näitä toimijoita ovat esimerkiksi henkilökunta ja asiakkaat. Loikkanen et al. (2007, 17) kertovat välittömän vastuun tarkoittavan esimerkiksi henkilökunnan hyvinvoinnin edistämistä sekä tuotteiden ja palvelujen turvallisuutta.

Välillisellä, eli epäsuoralla vastuulla, on välitöntä vastuuta laajempia vaikutuksia yhteiskuntaan ja sidosryhmien hyvinvointia edistetään laajemmassa mittakaavassa. Välillisellä vastuulla on myös pitkäaikaisempia vaikutuksia sosiaaliseen vastuuseen. Välillinen vastuu voi olla niin paikallista, kuin globaaliakin vastuuta. (Rohweder 2004, 103) Esimerkkejä

välillisestä vastuusta ovat yhteishankkeet koulujen ja muiden yleishyödyllisten toimijoiden kanssa, suhteiden säilyttäminen ja hyvät toimintatavat lähiyhteisöjen kanssa sekä yhteistyö yrittäjäverkossa (Loikkanen et al. 2007, 17). Myös toimittajaketjuun liittyvä sosiaalinen vastuullisuus on välillistä vastuullisuutta (Niskala et al. 2019). Kokonaisuudessaan sosiaalinen vastuu on luokiteltu kuvassa 3.

Kuva 3. Sosiaalisen vastuun osa-alueet

2.3 Vastuullisuusraportointi

Vastuullisuusraportointi on haastavampaa, kuin taloudellisista asioista raportointi, sillä yhtenäisiä raportointimenetelmiä on vaikea löytää (Loikkanen 2007, 23). Vastuullisuusraportissa yritys kertoo yritysvastuun vaikutuksista sekä sen eteen tehdyn työn tuloksista ja tulevaisuuden kehityksestä. Raportin täytyy antaa riittävä ja tasapainoinen kuva toimistaan, jotta raporttia voidaan pitää luotettavana. (Niskala et al. 2019) Yritys raportoi toimistaan vastuullisuuteen liittyen käytännössä tietääkseen itse oman vastuullisuutensa tilan ja kommunikoidakseen siitä myös sidosryhmilleen (Lozano & Huisingh 2011, 100).

Yritykset ovat raportoineet vastuullisuudestaan jo 1970-luvun alkupuolelta lähtien (Kolk 2003, 280). Tällöin raportoinnin aiheena olivat lähes ainoastaan ympäristöön liittyvät vastuullisuusasiat, eikä muita vastuullisuuden osa-alueita juurikaan huomioitu (Tschopp & Nasanski 2014, 151). 1980-luvulla monet eri vastuullisuuteen liittyvät skandaalit herättivät ihmisten kiinnostuksen vastuullisuuteen ja yritykset alkoivatkin entistä enemmän raportoida

tekemisistään (Harmaala et al. 2012, 221). Kuitenkin vasta 1990-luvulla vastuullisuusraportointi alkoi radikaalisti kasvamaan yritysten keskuudessa eri sidosryhmiltä tulleiden paineiden takia (Fortanier et al. 2011, 666). Nämä sidosryhmien kokemat paineet kasvoivat esimerkiksi juuri vastuullisuusskandaalien seurauksena. Ensi kertaa vastuullisuusraportteja suunnattiin suuremmalle yleisölle, eikä ainoastaan osakkeenomistajille, kuten oli totuttu tekemään (Tschopp et al. 2014, 151). 1990-luvulla myös taloudellinen vastuu ja sosiaalinen vastuu saivat raporteissa oman tilansa (Siew 2015, 181). Siitä lähtien vastuullisuusraportoinnin suosio yritysten ja sidosryhmien keskuudessa on kasvanut ja nykyään yhä useampi yritys raportoi tekemisistään (Fifka & Drabble 2012, 457).

Kirjanpitolain (KPL 3a luku 1 §) mukaan nykyään vuonna 2023, yrityksen täytyy raportoida vastuullisuudestaan, jos se on niin sanottu yleisen edun kannalta merkittävä yhtiö, jonka henkilömäärä ylittää tilikauden aikana 500 henkeä. Yrityksellä täytyy myös olla yli 40 miljoonan euron liikevaihto tai yli 20 miljoonan euron tase, ollakseen velvoitettu raportoimaan vastuullisuudestaan. Yleisen edun kannalta merkittäviä yhtiöitä ovat esimerkiksi listayhtiöt, luottolaitokset ja vakuutusyhtiöt (HE 70/2016). Myös tässä tutkimuksessa käsiteltävät pankit ovat velvoitettuja raportoimaan vastuullisuudestaan, josta puhutaan lisää luvussa 2.4.

Vastuullisuusraportoinnista on hyötyä yritykselle niin sisäisesti kuin ulkoisestikin (Rohweder 2004, 211). Sisäiset hyödyt liittyvät siihen, että yritys saa tietoa itsestään toimijana ja pystyy sitä kautta kehittämään vastuullisuuttaan (Harmaala et al. 2012, 221). Yritys tunnistaa raporttia luodessaan oman toimintansa riskejä ja voi sitä kautta ennaltaehkäistä niitä. Toisaalta yritys saa tietoa mahdollisuuksista, joilla se voi kehittää itsestään entistä vastuullisemman. Nykyaikana vastuullisuudella on suuri merkitys yrityksen arvoon ja vastuullisuusraportointi auttaa yritystä tutkimaan omien toimiensa vaikutusta tähän. (Niskala et al. 2019)

Vastuullisuusraportoinnin ulkoiset hyödyt liittyvät yrityksen viestintään. Kuten aiemmin on mainittu, sidosryhmiltä tulee koko ajan enemmän painetta, johon yritys voi vastata raportoinnilla. Paineita tulee esimerkiksi asiakkailta, osakkeenomistajilta, viranomaisilta ja erilaisilta järjestöiltä. (Tate et al. 2010, 19) Vastuullisuusraportti on hyvä kommunikointiväline ja se lisää luottamusta yrityksen ja sidosryhmien välillä. (Niskala et al. 2019) Se lisää sidosryhmien tyytyväisyyttä, jonka lisäksi sillä se voi olla keino hankkia uusia asiakkaita (Rupley et al. 2017, 172).

Toisinaan vastuullisuusraportoinnin hyötyjä voi olla vaikea määrittää etukäteen. Hyödyt ovat yleensä yrityskohtaisia ja vaihtelevat paljon. Yritys saattaa tietämättömyyttään tehdä raportista sidosryhmille epäuskottavan, vaikka vastuullisuus olisi muuten kunnossa. Tällöin raportointi oikeastaan jopa haittaa yrityksen mainetta, vaikka sen oli suunniteltu parantavan sitä. Vastuullisuusraportin julkaiseminen on yritykselle siis myös strateginen päätös. (Niskala et al. 2019)

Vaikka pääosin vastuullisuusraportointi on positiivinen asia, on sitä kohtaan annettu aiemmissa tutkimuksissa myös kritiikkiä. Yritykset tietävät, miten suuressa suosiossa vastuullisuusraportit ovat sidosryhmien kesken, joten ne saattavat käyttää raportointia hyväksi. Yritys voi nähdä raporttinsa mainoskampanjana, eikä niinkään kommunikointivälineenä. (Harmaala et al. 2012, 222) Monet johtajat huolehtivat raportoinnissa enemmän siitä, miltä raportti näyttää, kuin niinkään konkreettisista teoista (Blackburn 2007, 10).

Sidosryhmille viestitään vastuullisuudesta vastuullisuusraportissa, mutta konkreettiset teot saattavat jäädä vähäisiksi (Siew 2015, 188). Tällöin voidaan puhua ESG-pesusta (engl. ESG-washing), eli sidosryhmille kerrotaan yrityksen tuotteesta tai palvelusta tahallaan harhaanjohtavasti esimerkiksi jättämällä tietoa pois tai kertomalla epätarkasti huonosti toteutuneista tavoitteista. ESG-pesun lisäksi vastuullisuudesta raportoidessa tapahtuu paljon ESG-valkaisua (engl. ESG-bleaching). Tällä tarkoitetaan sitä, ettei yritys alun perinkään väitä tuotetta tai palvelua vastuulliseksi, jolloin sen ei tarvitse raportoida siitä yhtä paljon. (Ielasi et al. 2023, 2) Yritykset muutenkaan harvoin raportoivat avoimesti asioista, joissa heillä menee huonosti (Boyer et al. 2016, 5). Tällöin yritys välttää monet riskit, mutta myös vastuullisuus ja siitä raportointi vähenee huomattavasti (Ielasi et al. 2023, 2).

Vastuullisuusraportissa yrityksen täytyy Euroopan Unionin direktiivin (2014/95/EU) mukaan kertoa toimistaan, jotka liittyvät ympäristöön, sosiaaliseen puoleen, henkilöstöön, ihmisoikeuksiin sekä korruption ja lahjonnan torjuntaan. Raportin sisältö ja raportointi ylipääntään on edelleen nykypäivänä hyvinkin joustavaa ja monille yrityksille vapaaehtoista (Hellström & Parkkonen 2022, 6). Raporttien joustavuus, ja sitä kautta niiden erilaisuus on tutkimuksissa jatkuvasti kiistelty aihe. Toisaalta yritysten toimialat ovat niin erilaisia, että olisi mahdotonta pitää kaikkien vastuullisuusraportit identtisinä (Tschopp et al. 2014, 147). Toisaalta taas raporttien erilaisuus aiheuttaa paljon epäselvyyttä sekä luotettavuuden ja vertailtavuuden laskua, eli yhteiset linjaukset ovat tarpeellisia (Cerin 2002, 53).

Vastuullisuusraportin muodon ja sisällön vapaaehtoisuuden takia, on raportoinnin helpottamiseksi luotu erilaisia välineitä (Fortanier et al. 2011, 667). Jos raportoinnilla halutaan tehdä muutosta vastuullisempaan tulevaisuuteen, raporttien yhdenmukaisuus on erittäin tärkeää. Välineet ovat myös tähän tarkoitukseen erittäin toimiva keino. Varsinkin globaaleilla markkinoilla raportoinnin välineistä on erityisen paljon hyötyä vertailtavuutta katsottaessa. (Tschopp et al. 2014, 148)

Vaikka voidaan väittää, että raportoinnin välineet auttavat tekemään raportista yhdenmukaisemman, ovat ne saaneet osakseen myös kritiikkiä. Sidosryhmien toiveet eroavat toisistaan niin paljon, ettei mikään ohjeisto täytä niitä kaikkia (Tschopp & Huefner 2015, 575). Myös alat, joilla eri yritykset toimivat, eroavat toisistaan sen verran, etteivät ohjeistot voi olla kaikille toimivia. (Tschopp et al. 2015, 148) Siksi ohjeistot ovat edelleen pääosin vapaaehtoisia ja sovellettavissa hyvin eri tarkoituksiin. Tämän tutkimuksen kannalta relevantteja ovat sosiaaliseen vastuuseen liittyvät välineet, joten niitä esitellään seuraavaksi.

Yksi tunnetuimmista vastuullisuusraportoinnin välineistä on Global Reporting Initiative (GRI) -ohjeisto, joka on luotu vuonna 1997. Se on yrityksille vapaaehtoinen ja sen tarkoituksena on antaa yrityksille yhtenäiset säännöt raportoida vastuullisuudestaan. (Siew 2015, 182) GRI käsitti aluksi vain ympäristövastuun, mutta se on vuosien aikana laajentunut kattamaan myös muut yritysvastuun osa-alueet (GRI 2023). GRI on ohjeistoista käytetyin ja tunnetuin, johon syynä ovat esimerkiksi median antama huomio, positiiviset kokemukset sen käyttäjiltä sekä sääntelyelinten antamat suositukset. Ohjeistosta on tullut niin yleinen, että voidaan sanoa sen herättävän kysymyksiä, jos sitä ei käytetä. (Jain et al. 2022, 1304)

Toinen tunnettu ohjeisto on vuonna 2000 luotu Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) Global Compact -ohjeisto (Sethi & Schepers 2014, 193). Ohjeisto muodostuu kymmenestä vastuullisuuden periaatteesta, jotka liittyvät esimerkiksi ihmisoikeuksiin, työntekijöihin, ympäristöön ja korruption torjuntaan (Siew 2015, 183). Se on GRI:n tapaan yrityksille vapaaehtoinen, eikä YK valvo, täyttävätkö kaikki ohjeistoa käyttävät yritykset sen vaatimukset. Yritysten täytyy lähettää vuosittain raportti YK:lle, mutta raportin sisältöä ei vahvisteta. (Rasche et al. 2022, 312) Vaikka ohjeisto onkin yleisesti käytetty, on tämä herättänyt epäluottamusta sidosryhmien keskuudessa (Sethi et al. 2014, 193).

Jotta voi ilmoittaa sitoutuneensa Global Compactiin, täytyy yrityksen sitoutua myös toisiin ohjeistoihin. Yksi esimerkki on Kansainvälisen työjärjestön (engl. International Labour

Organization, ILO) julistus työelämän peruseriaateista ja oikeuksista (Global Compact 2023). Periaatteet ovat hyväksytyt vuonna 1998 ja niihin kuuluvat esimerkiksi yhdistymisen vapaus, työehtosopimukset, pakko- ja lapsityön poistaminen, ammattiin liittyvän syrjinnän poistaminen sekä turvallinen työympäristö (International Labour Organization 2023).

Toinen esimerkki on YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus (engl. Universal Declaration of Human Rights, UDHR), jota täytyy noudattaa, jos haluaa sitoutua Global Compactiin (Global Compact 2023). Julistus on hyväksytty vuonna 1948 ja se sisältää 30 artiklaa ihmisoikeuksiin liittyen (United Nations 2023). Vaikka julistus on jo 75 vuotta vanha, on se edelleen relevantti, sillä se kattaa kaikki peruseriaatteen, esimerkiksi vapauden elämään (Kamarulzaman et al. 2023, 2171). Toinen YK:n ihmisoikeuksiin liittyvä asiakirja on vuonna 2011 hyväksytty YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevat periaatteet (engl. UN Guiding Principles on Business and Human Rights, UNGP). Periaatteet on tehty erityisesti yrityksiä varten, jotta yritykset ottaisivat ihmisoikeudet vielä syvemmin osaksi toimintaansa (de Felice 2015, 319). Eräänlainen ohjeisto yrityksille on Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (Organization for Economic Co-operation and Development, OECD) ihmisoikeusohjeet. Ne kattavat kaikki yritysvastuun osa-alueet, myös sosiaalisen vastuun. (OECD 2023)

Tärkeä väline yrityksille nykyaikana ovat vuonna 2016 käyttöön otetut YK:n kestävä kehityksen tavoitteet (engl. Sustainable Development Goals, SDG). Ne kuuluvat YK:n Agenda2030-ohjelmaan, jonka tarkoituksena on poistaa äärimmäinen köyhyys maailmasta. Tavoitteita on yhteensä 17 ja alatavoitteita 169. (Suomen YK-liitto 2023) Vaikka monet yritykset kertovat seuraavansa kestävä kehityksen tavoitteita, on tutkittu, että niistä kerrotaan vastuullisuusraporteissa pinnallisesti. Tavoitteita harvoin integroidaan syvällisesti yrityksen tavoitteisiin ja ne saattavat olla raportissa mukana ainoastaan saadakseen raportin näyttämään paremmalta. Tällöin puhutaan SDG-pesusta. Kuitenkin on myös tutkittu, että joissain tapauksissa yritykset ovat ottaneet tavoitteet mukaan strategiaansa syvällisemmin. (Heras-Saizarbitoria et al. 2022, 325)

2.4 Vastuullisuus pankkialalla

Kuten muillakin aloilla, myös pankkialalla vastuullisuudesta raportointi vaihtelee paljon riippuen maasta. Tässä luvussa huomio kiinnitetään suomalaisiin pankkeihin, sillä se on

relevanttia tutkimuksen kannalta. Pankit kuuluvat kappaleessa 2.3 mainittuihin yleisen edun kannalta merkittäviin yhtiöihin, joten niillä on velvollisuus raportoida vastuullisuudestaan, jos ne ovat tarpeeksi suuria. Kuitenkin lähes jokainen pankki raportoi vastuullisuudestaan sidosryhmiltä tulevien paineiden takia (Li et al. 2023, 595).

Pankit käsittelevät päivittäin asiakkaidensa raha-asioita, joten on loogista, että vastuullisuus kiinnostaa sidosryhmiä. Historiassa on nähty lukuisia pankkeihin liittyviä vastuullisuuskriisejä, jotka ovat saaneet sidosryhmät heräämään ja pankit lisäämään raportointiaan (Forcadell et al. 2017, 1), esimerkiksi johdannossakin mainittu finanssikriisi, jossa pankki laiminlöi vastuullisuuttaan ennennäkemättömän suuresti (Krisciukaityte et al. 2023, 511).

Vastuullisuus ja siitä raportointi on pankeille tärkeää myös siksi, että ne ovat avainasemassa yhteiskunnan talousjärjestelmässä päättämässä, miten pääoma jakautuu. Pankki voi siis käytännössä päättää, kenelle ja kuinka vastuullisesti se lainaa rahaa. (Baldissera 2023, 2385) Lainojen lisäksi se voi omilla sijoituksillaan vaikuttaa huomattavasti siihen, kuinka paljon vastuulliset tai vastuuttomat toimijat saavat rahoitusta (Krisciukaityte et al. 2023, 507). Tämä voidaan myös linkittää siihen, miksi sidosryhmiltä tulevat paineet ovat juuri pankkialaa kohtaan erityisen suuret. Kun pankki välittää yhteiskunnan varoja eteenpäin sijoituksilla, ovat kyseessä asiakkaiden rahat (Nițescu & Cristea 2020, 695).

Pankit voivat käyttää vastuullisuusraportoinnissaan muiden alojen tapaan erilaisia välineitä ja seurata ohjeistoja. Esimerkiksi aiemmin mainittu GRI on hyvin suosittu viitekehys pankkien keskuudessa (Friedrich et al. 2023, 2817). On olemassa myös erityisesti pankkialalle tehtyjä ohjeistoja, joista yksi tunnetuimmista on YK:n vastuullisen pankkitoiminnan periaatteet (engl. Principles for Responsible Banking, PRB). PRB:tä seurattaessa pankin tulee sitoutua kestävän kehityksen tavoitteisiin ja ohjeisto onkin tehty pääasiassa auttamaan pankkeja saavuttamaan nämä tavoitteet. (Feridun & Talay 2023, 595)

Toinen pankkialalla yleinen ohjeisto on Equator Principles (EP). Ohjeisto on julkaistu vuonna 2003 ja viimeisin päivitys EP4 on tehty vuonna 2020. Ohjeisto sisältää ohjeita erityisesti pankin omien sijoitusten vastuullisuudesta kaikilta yritys vastuun osa-alueilta. (Equator Principles 2023) Vastuullisen sijoittamisen periaatteet (engl. Principles for Responsible Investment, PRI) on eräs pankkien käyttämä ohjeisto, jossa käsitellään sijoittamisen vastuuta kuuden yritys vastuuseen liittyvän periaatteen avulla. PRI on riippumaton taho, mutta YK:n tukema. Periaatteet on julkaistu vuonna 2006. (Principles for Responsible Investment 2023)

Pankit käsittelevät vastuullisuusraporteissaan kaikki yritys vastuun osa-alueet, eli ympäristövastuun, talousvastuun sekä sosiaalisen vastuun (Krisciukaiyte et al. 2023, 507). Vaikka kaikki vastuullisuuden alat ovat tärkeitä, pankissa erityisesti sosiaalinen vastuu korostuu. Kun pankki tarjoaa asiakkailleen palveluita, on väistämätöntä, että ihmisiin liittyvä sosiaalinen vastuu tulee esille. Pankin toiminta ei perustu tuotteiden tuottamiseen, joten esimerkiksi ympäristövastuu ei korostu muiden alojen tapaan (Gunawan et al. 2022, 11 153). Toisaalta pankin täytyy pitää huolta sekä omien sijoitustensa, että asiakkaille tarjoamiensa sijoitusten eettisyydestä myös ympäristönäkökulmasta, eli muita vastuullisuuden osa-alueita ei sovi unohtaa (Baldissera 2023, 2386).

Pankin sosiaalisen vastuun toimet voidaan jakaa välittömiin ja välillisiin toimiin. Välittömiä sosiaalisen vastuun toimia ovat esimerkiksi työntekijöiden hyvä palkka sekä työolot (Tate et al. 2010, 19). Kuten sanottu, pankin tulee tarjota asiakkailleen eettisiä sijoitusvaihtoehtoja (Baldissera 2023, 2386). Välillisiin sosiaalisen vastuun toimiin kuuluvat esimerkiksi yritysten omien sijoitusten vastuullisuus (Gunawan et al. 2022, 11 153), erilaisten yhteisöjen tukeminen esimerkiksi lahjoituksilla ja muulla hyväntekeväisyydellä (Wu et al. 2013, 3529) sekä sosiaalinen vaikuttaminen yhteiskunnassa (Boyer et al. 2016, 5). Pankin toimia voidaan jakaa myös luvussa 2.2. esiteltyihin sosiaalisen vastuun osa-alueisiin, henkilöstöön, tuotteisiin, yhteistyökumppaneihin sekä yhteiskuntaan. Esimerkkejä osa-alueista esitellään luvussa kolme, kun valittujen pankkien vastuullisuusraportit käydään läpi näiden osa-alueiden kautta.

Vaikka lähes kaikki pankit raportoivat vastuullisuudestaan, on tutkimuksissa löydetty mahdollisuuksia parantaa sitä entisestään. Ielasi et al. (2023, 12) kertovat tutkimuksessaan, että erityisesti sosiaalisessa puolella on paljon kehitysmahdollisuuksia. Yllä mainituista pankkialan sosiaalisen vastuun toimista varsinkin välillisissä toimissa löytyy kehitettävää sekä niiden mittaamisessa, että niistä viestinnässä (Ielasi et al. 2023, 12).

3 Tutkimuksen toteutus

Tässä luvussa perehdytään tutkittaviin yrityksiin sekä esitellään tutkimusmenetelmä. Ensin esitellään yleisesti valitut yritykset sekä heidän vastuullisuusraporttinsa valitulta vuodelta 2022. Tämän jälkeen perehdytään laadulliseen tutkimusmenetelmään ja teorialähtöiseen sisällönanalyysiin sekä kerrotaan, miten tutkimus on toteutettu tutkimuksen teoreettista viitekehystä käyttäen.

3.1 Tutkimusaineisto

Tutkimukseen on valittu analysoitavaksi kolmen Suomen markkinaosuudeltaan suurimman pankin, OP Ryhmän, Nordea Oyj:n sekä Danske Bank Oyj:n vastuullisuusraportit. OP Ryhmällä ja Nordealla vastuullisuusraportit ovat integroitu vuosikertomuksen yhteyteen. Danske Bankilla vastuullisuusraportti on erillisenä dokumenttinaan, mutta se on julkaistu tiivistetyssä muodossa myös vuosikertomuksen yhteyteen. Tämän lisäksi kaikki yritykset kertovat laajasti vastuullisuudestaan yrityksen kotisivuilla, joita on myös hyödynnetty tutkimuksessa.

OP Ryhmä on finanssiryhmä, jolla tarkoitetaan sitä, että se tarjoaa sekä henkilöasiakkaille, että yrityksille pankkipalveluja, jonka lisäksi tarjontaan kuuluvat myös vakuutuspalvelut (OP 2023a). OP Ryhmästä muodostui finanssiryhmä vuonna 2005, kun siitä tuli vuonna 1891 perustetun Pohjola Yhtymä Oyj:n pääomistaja. OP Ryhmän historian voidaan kuitenkin laskea alkaneeksi jo vuonna 1902, kun Osuuskassojen Keskuslainarahasto perustettiin. (OP 2023b) OP Ryhmä on osuuskunta, jolla tarkoitetaan sitä, että asiakkaat käytännössä omistavat pankin (OP 2023c). Tällä hetkellä vuonna 2023 OP Ryhmä on Suomen suurin pankkiryhmä markkinaosuuksilla mitattuna talletuksissa, asuntolainoissa ja yrityslainoissa. Kyseinen markkinaosuus on noin 35% - 39% kaikissa edellä mainituissa. (Finanssiala 2023) OP Ryhmään kuuluu itse keskusyhteisö OP Osuuskunta, sen tytä- ja lähiyhteisöt, sekä keskusyhteisön omistamat 104 osuuspankkia (OP 2023c).

OP Ryhmä raportoi vastuullisuudestaan vuonna 2022 vuosikertomuksessaan kohdassa Vastuullisuus. Vastuullisuusraportti on 44 sivua pitkä ja suomenkielinen. OP on päivittänyt

vastuullisuusohjelmansa vuonna 2022, joten raportti aloitetaan uusien linjauksien esittelyillä. Raportti on jaettu ilmastoon ja ympäristöön, ihmisiin ja yhteiskuntaan sekä hyvään hallintotapaan, jonka jälkeen on taulukoitu GRI-viitekehykseen liittyvät tunnusluvut. Lopuksi esitetään riippumaton varmennusraportti, jonka on tehnyt kolmas osapuoli OP Ryhmälle. (OP Ryhmä 2022)

Nordea Oyj perustettiin vuonna 2001, kun neljä pohjoismaista pankkia yhdistyivät osakeyhtiöksi. Kyseiset pankit olivat suomalainen Merita Bank, ruotsalainen Nordbanken, tanskalainen Unibank sekä norjalainen Kreditkassen. (Nordea 2023a) Nordea on OP Ryhmän jälkeen Suomen toiseksi suurin pankkikonserni. Sen markkinaosuudet ovat talletuksissa, asuntolainoissa ja yrityslainoissa kaikissa noin 25% - 31%. (Finanssiala 2023) Nordea Oyj:n liiketoiminta koostuu neljästä eri osasta. Pankkipalveluja Nordealta löytyy henkilöasiakkaille (engl. Personal Banking), pienille ja keskisuurille yrityksille (engl. Business Banking) sekä kansainvälisille yrityksille ja yhteisöille (engl. Large Corporates & Institutions). Neljäs liiketoiminnan osa ovat erilaiset varallisuudenhoitopalvelut (engl. Asset & Wealth Management). (Nordea 2023b)

Nordea Oyj:n vuoden 2022 vuosikertomuksessa vastuullisuudesta raportoidaan kohdassa Sustainability notes. Vastuullisuusraportti on 41 sivua pitkä ja englanninkielinen. Raportissa on siis kaikkien maiden vastuullisuustiedot, joissa Nordea toimii, ei ainoastaan Suomen. Vastuullisuusraportin aluksi kerrotaan vastuullisuusstrategiasta yleisesti, jonka jälkeen raportti jaetaan neljään osa-alueeseen, jotka ovat vapaasti suomennettuna taloudellinen vastuu, ympäristövastuu, sosiaalinen vastuu sekä hyvä hallintotapa. Osa-alueiden jälkeen esitellään erillisinä lukuina Nordean erityisen vastuulliset sijoitustuotteet, tunnusluvut verojen maksusta, olennaisuus- ja vaikutusanalyysi, tärkeimmät sidosryhmät, noudatetut ohjeistot ja sitoumukset, lyhenneluettelo sekä riippumattoman kolmannen osapuolen tekemä varmennusraportti. (Nordea 2022)

Danske Bank perustettiin alun perin Tanskassa vuonna 1871 nimellä Den Danske Landmandsbank. Suomessa toiminta alkoi vuonna 1887, kun Suomen valtio perusti Postisäästöpankin, joka liitettiin vuonna 2007 osaksi alkuperäistä Danske Bankia. (Danske Bank 2023a) Markkinaosuudeltaan Danske Bank Oyj on Suomen kolmanneksi suurin OP Ryhmän ja Nordea Oyj:n jälkeen (Finanssiala 2023). Danske Bank tarjoaa asiakkailleen pankkipalveluja, vakuutuksia, lainoja, varainhoitoa, kiinteistövälitystä sekä leasingpalveluja. Liiketoiminta

voidaan jakaa henkilöasiakkaisiin, yritysasiakkaisiin, sekä suuriin yrityksiin ja yhteisöihin. (Danske Bank 2023b)

Danske Bank Oyj raportoi vastuullisuudestaan vuonna 2022 vuosikertomuksensa yhteydessä 44 sivun verran, jonka lisäksi yritys teki erillisin vastuullisuusraportin, joka on 53 sivua pitkä. Molemmat dokumentit ovat englanniksi, sillä Nordean tapaan Danske Bankilla on Suomen lisäksi muissa maissa toimintaa. Tässä tutkimuksessa analysoidaan erillistä vastuullisuusraporttia, sillä vuosikertomuksen yhteydessä oleva vastuullisuusraportti on sisällöltään sama, mutta tiivistetympi. Vastuullisuusraportti aloitetaan kertomalla Danske Bankista ja sen vastuullisuusstrategiasta yleisesti. Sen jälkeen raportti on jaettu kuuteen osa-alueeseen, jotka ovat vapaasti suomennettuna kestävä rahoitus, hyvä hallintotapa, henkilöstön hyvinvointi ja monimuotoisuus, hiilijalanjälki, yrittäjäyys sekä taloudellinen itsevarmuus. Lopuksi esitellään verotuksen ja ESG:n tunnusluvut, riippumattoman kolmannen osapuolen tekemä varmennusraportti sekä raportointiperiaatteet.

3.2 Tutkimusmenetelmä

Tämä tutkimus toteutetaan laadullisena, eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Laadullisessa tutkimuksessa aineistona ovat erilaiset tekstit, joita tutkija analysoi kuvailevasti, ei niinkään mittaamalla. Analysointi tapahtuu yleensä aineiston tekijän näkökulmasta. Tärkeitä aiheita analyysissa ovatkin esimerkiksi aineiston tekijän kokemukset ja mielipiteet. Näitä tutkija tulkitsee ja kuvailee analyysissaan, joten voidaan sanoa, että laadullinen tutkimus perustuu paljolti tutkijan itsensä tulkintaan ja ymmärrykseen. (Puusa et al. 2020)

Tutkimuksessa analysoidaan valittujen yritysten vastuullisuusraportteja ja sitä, miten ne eroavat toisistaan. Tavoitteena on tutkia, miten sosiaalista vastuuta on käsitelty ja miten mikäkin pankki on ymmärtänyt sosiaalisen vastuun käsitteen. Tarkoituksena ei siis ole tuottaa minkäänlaisia lukuja raportista, joten laadullinen tutkimusmenetelmä soveltuu tähän tutkielmaan.

Kuten sanottu, tutkimus on laadullinen tutkimus. Tarkemmin sanottuna tutkimus toteutetaan teorialähtöisenä sisällönanalyysinä. Sisällönanalyysissä valitut dokumentit käydään läpi, jonka jälkeen niiden sisällöstä tehdään tiivistys yleisessä muodossa objektiivisesti. Toisaalta vaikka objektiivisuuteen pyritään, on kaikki pohdinta sisällönanalyysissä tekijän omaa

tulkintaa, jolloin tekstistä tulee välttämättä ainakin hieman subjektiivinen. Lopuksi dokumenttien sisällöstä tehdään erilaisia johtopäätöksiä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 25; 117) Teorialähtöisessä sisällönanalysissä dokumentteja tarkastellaan valmiin teorian tai käsitejärjestelmän pohjalta. Käsiteltävä aineisto jaetaan aiemman tiedon perusteella kategorioihin, joista mukaan tutkimukseen otetaan ainoastaan olennaiset kategoriat. Kategoriat käydään systemaattisesti läpi, jonka jälkeen niitä analysoidaan. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 127–131)

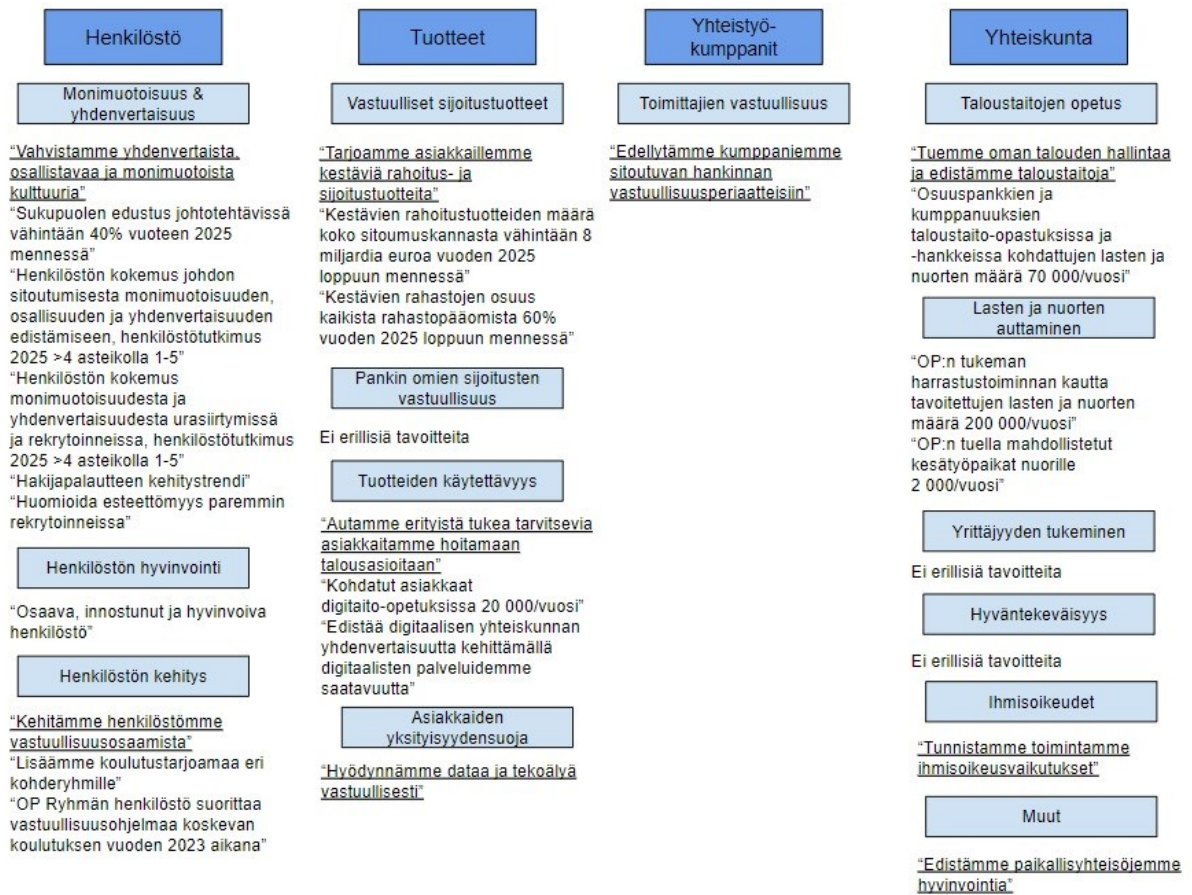
Tässä tutkimuksessa vastuullisuusraportteja tutkitaan tutkielman teoreettisen viitekehyksen kautta. Kuten johdannossa kerrotaan, yritysvastuu voidaan jakaa kolmeen eri kategoriaan: ympäristövastuuseen, talousvastuuseen sekä sosiaaliseen vastuuseen (Boyer et al. 2016, 3–10). Vastuullisuusraportteja läpi käydessä huomio kiinnitetään sosiaalisen vastuun kategoriaan ja muu tieto jätetään tutkimuksesta pois. Sosiaalinen vastuu jaetaan edelleen henkilöstöön, tuotteisiin, yhteistyökumppaneihin sekä yhteiskuntaan (Harmaala et al. 2012, 20). Vastuullisuusraporteissa kaikki pankkien sosiaalisen vastuun tavoitteet ja toimet luokitellaan näihin neljään kategoriaan, ja kategoriat jaetaan edelleen alakategorioihin. Alakategoriat on muodostettu etsimällä vastuullisuusraporttien yleisimpiä sosiaalisen vastuun tavoitteita ja toimia. Tämän jälkeen tavoitteita ja toimia analysoidaan ja niitä verrataan pankkien kesken.

4 Tulokset

Tässä luvussa käydään jokaisen pankin vastuullisuusraportin sisältö läpi tutkielman alatutkimuskysymysten avulla. Jokaisessa alaluvussa perehdytään ensin kyseisen pankin sosiaalisen vastuun tavoitteisiin, eli ensimmäiseen alatutkimuskysymykseen. Sen jälkeen siirrytään toiseen alatutkimuskysymykseen, jossa perehdytään pankkien sosiaalisen vastuun toimiin. Sekä tavoitteet, että toimet ovat luokiteltu teoreettisen viitekehyksen mukaan henkilöstöön, tuotteisiin, yhteistyökumppaneihin sekä yhteiskuntaan. Henkilöstö on jaettu edelleen monimuotoisuuteen ja yhdenvertaisuuteen, henkilöstön hyvinvointiin sekä henkilöstön kehitykseen. Tuotteet on jaettu vastuullisiin sijoitustuotteisiin, pankin omien sijoitusten vastuullisuuteen, tuotteiden käytettävyyteen sekä asiakkaiden yksityisyydensuojaan. Yhteistyökumppanien ainoa alakategoria on toimittajien vastuullisuus ja yhteiskunta on jaettu taloustaitojen opetukseen, lasten ja nuorten auttamiseen, yrittäjyyden tukemiseen, hyväntekeväisyyteen sekä ihmisoikeuksiin.

4.1 Sosiaalinen vastuu OP Ryhmällä

OP Ryhmä kertoo käsittelevänsä vastuullisuusraportissaan sosiaalista vastuuta kohdassa Ihmiset ja yhteisöt, mutta myös muista luvuista voi löytää sosiaalisen vastuun tavoitteita ja toimia. Sosiaaliseen vastuuseen liittyvät tavoitteet löytyvät tiivistettynä kuvasta 4. OP kertoo vastuullisuusraportissaan jokaiselle osa-alueelle päätavoitteet ja ne ovat kuvassa alleviivat-
tuina. Sen lisäksi raportista löytyy tekstin seasta pienempiä tavoitteita. (OP Ryhmä 2022, 25)

Kuva 4. OP Ryhmän sosiaalisen vastuun tavoitteet

Päätavoitteista ”Vahvistamme yhdenvertaista, osallistavaa ja monimuotoista kulttuuria” liittyy henkilöstön monimuotoisuuteen ja yhdenvertaisuuteen. Päätavoitteen tueksi on muodostettu erilaisia alatavoitteita. Vuonna 2022 naisten edustus johtotehtävissä nousi 31 prosenttiin. Henkilöstön kokemus johdon sitoutumisesta monimuotoisuuden, osallisuuden ja yhdenvertaisuuden edistämiseen oli tasolla 3,95 ja kokemus monimuotoisuudesta ja yhdenvertaisuudesta urasiirtymissä ja rekrytoinneissa tasolla 3,8 (OP Ryhmä 2022, 25). Tavoitteisiin ollaan siis matkalla, mutta niihin ei olla vielä päästy. Henkilöstön kehitykseen liittyy päätavoite ”Kehitämme henkilöstömme vastuullisuusosaamista”. OP:n henkilöstöstä 2 820 ihmistä on käynyt vastuullisuusohjelmaa koskevan koulutuksen vuonna 2022. (OP Ryhmä 2022, 26) Muuhun koulutukseen ja henkilöstön kehitykseen liittyviä tavoitteita ei ole asetettu.

Asiakkaille tarjottaviin vastuullisiin sijoitustuotteisiin liittyy päätavoite ”Tarjoamme asiakkaillemme kestäviä rahoitus- ja sijoitustuotteita”. Vastuullisuusraportissa tavoite on asetettu kohtaan Ilmasto ja ympäristö ja pääasiassa kerrotaankin tuotteiden ympäristövastuusta,

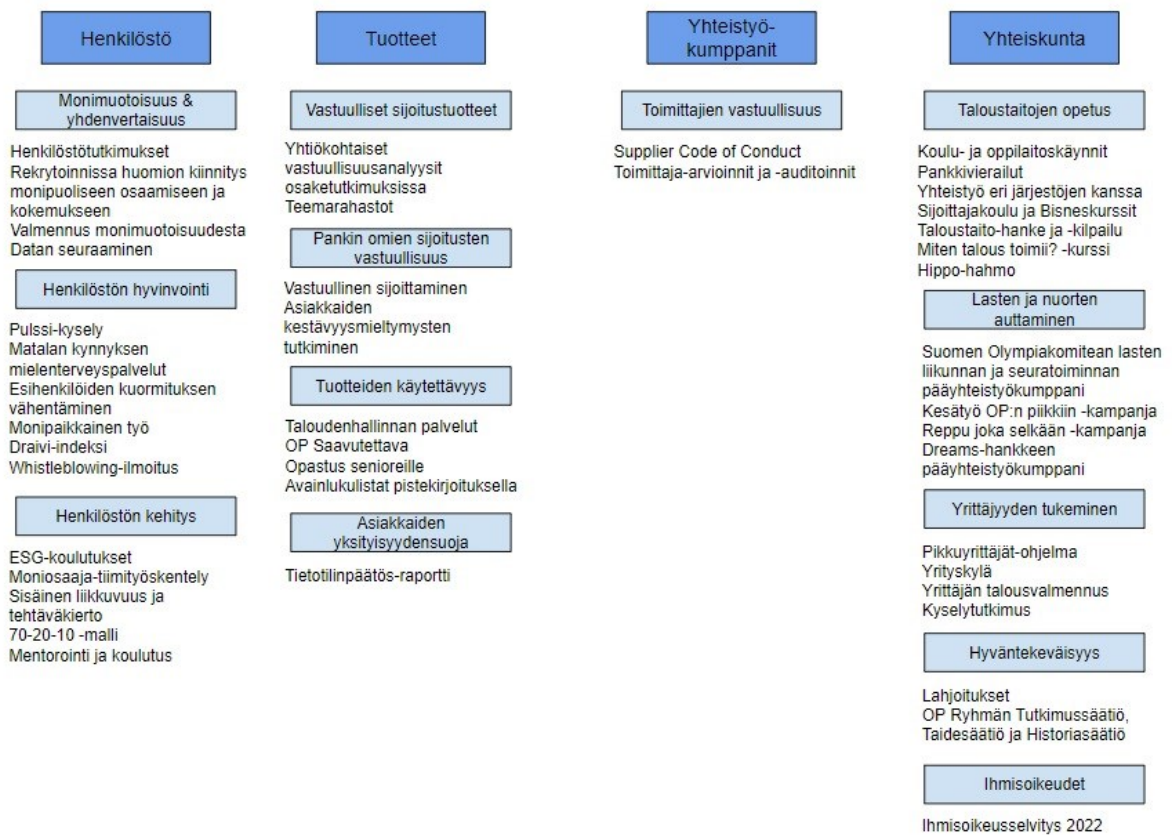
mutta myös mainintoja sosiaalisesta vastuusta löytyy. Kestävien rahoitustuotteiden määrä oli vuonna 2022 5,2 miljardia euroa, eli tavoitteeseen on vielä matkaa. Kestävien rahastojen osuus kaikista rahastopääomista oli 45,6%, eli tavoitteeseen on tässäkin tapauksessa matkaa. (OP Ryhmä 2022, 24) Pää tavoitteista ”Autamme erityistä tukea tarvitsevia asiakkaitamme hoitamaan talousasioitaan” liittyy tuotteiden käytettävyyteen. Asiakkaita kohdattiin digitaalio- opetuksissa 12 000 henkilöä, eli tavoitteeseen on vielä tehtävää. Pää tavoite ”Hyödynämme dataa ja tekoälyä vastuullisesti” liittyy asiakkaiden yksityisyydensuojaan. (OP Ryhmä 2022, 25–26)

Pää tavoite ”Edellytämme kumppaniemme sitoutuvan hankinnan vastuullisuusperiaatteisiin” kuuluu toimittajien vastuullisuuteen. OP:n hankintaketjun sopimustoimittajista oli sitoutunut Supplier Code of Conduct -vastuullisuusperiaatteisiin vuonna 2022 87% hankintaku- luilla mitattuna. (OP Ryhmä 2022, 26) Kaikki toimittajat eivät siis vielä ole sitoutuneet vas- tuullisuusperiaatteisiin. Taloustaitojen opetukseen liittyy pää tavoite ”Tuemme oman talou- den hallintaa ja edistämme taloustaitoja”. Lapsia ja nuoria kohdattiin taloustaito- opastuk- sissa jopa 90 000, eli tavoite ylittyi reilusti. OP mahdollisti kesätyöpaikat 2 000 nuorelle, joten tavoite saavutettiin. Harrastustoiminnan kautta tavoitettuja lapsia ja nuoria ei kerrota, sillä laskentatapa muutettiin vuonna 2022. Pää tavoitteista ”Tunnistamme toimintamme ih- misoikeusvaikutukset” liittyy ihmisoikeuksiin ja ”Edistämme paikallisyhteisöjemme hyvin- vointia” liittyy niin taloustaitoihin, lapsiin ja nuoriin, yrittäjiin, hyväntekeväisyyteen kuin ihmisoikeuksiinkin. (OP Ryhmä 2022, 25)

Tavoitteita vastaamaan OP Ryhmä kertoo monista sosiaalisen vastuun toimista. Toimet on lueteltu tiivistetyssä muodossa kuvassa 5. Sosiaalisen vastuun välineistä OP Ryhmä kertoo käyttävänsä GRI:tä, jonka sosiaalisen vastuun näkökulmiksi on otettu paikallisyhteisöt, ta- loudelliset tulokset, välilliset taloudelliset vaikutukset, työsuhteet, työterveys ja -turvallisuus sekä syrjinnän kielto (OP Ryhmä 2022, 44). OP seuraa YK:n Global Compactia, jolloin sen on pakko noudattaa myös ILO:n julistusta työelämän perusperiaatteista ja oikeuksista sekä YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallista julistusta. Lisäksi OP seuraa YK:n yrityksiä ja ih- misoikeuksia koskevia periaatteita, OECD:n ihmisoikeusohjeita ja YK:n kestävän kehityk- sen tavoitteita. (OP 2023d)

Kestävän kehityksen tavoitteet on liitetty OP:n omiin pää tavoitteisiin, ja ne ovat sosiaalisen vastuun osalta hyvä koulutus (4), sukupuolten tasa- arvo (5), ihmisarvoista työtä ja talous- kasvua (8), eriarvoisuuden vähentäminen (10) sekä vastuullista kuluttamista (12) (Suomen

YK-liitto 2023). Erityisesti pankeille suunnatuista välineistä OP kertoo käyttävänsä YK:n vastuullisen pankkitoiminnan periaatteita, YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteita sekä Equator Principles -ohjeistoa. Lisäksi OP:lla on omia sosiaalisen vastuun välineitä. (OP 2023d)

Kuva 5. OP Ryhmän sosiaalisen vastuun toimet

Vaikka päätavoitteista yksikään ei liity henkilöstön hyvinvointiin, on se vastuullisuusraportissa toimien osalta isossa roolissa. Henkilöstön hyvinvoinnista tehdään Pulssi-kyselyitä, joiden perusteella mielenterveyden palveluita parannellaan. Toinen mittari henkilöstön hyvinvointiin on Draivi-indeksi, jossa mitataan esimerkiksi työn merkityksellisyyttä, innostusta sekä itsenäisyyttä. Esihenkilöiden kuormitusta vähennetään lisäämällä läpinäkyvyyttä ja organisoimalla työyhteisöä uudestaan. Whistleblowing-kanavalla kuka tahansa voi ilmoittaa väärinkäytöksestä tai rikkomuksesta. Monipaikkaisella työllä tarkoitetaan, että jokainen tiimi saa päättää itselleen sopivan tavan jakaa etä- ja lähityön suhde. (OP Ryhmä 2022, 33–34, 40)

Erilaiset kyselyt ja tutkimukset ovat suuressa osassa myös henkilöstön monimuotoisuuden ja yhdenvertaisuuden varmistamiseksi. Kyselyitä tehdään niin hakuprosessissa, töissä

ollessa kuin työntekijän lähtiessäkin. OP kertoo seuraavansa jatkuvasti monimuotoisuutta varten dataa, johon kuuluu esimerkiksi henkilöstön jakautuminen sukupuolen, palkkauksen ja iän mukaan, perhevapaat sekä kansallisuuksien ja äidinkielten määrä henkilöstössä. Henkilöstön kehityksen osalta OP kertoo tavoitteita ainoastaan vastuullisuuskoulutuksen osalta, mutta toimia tarkastellessa huomaa, että myös muuta koulutusta ja mentorointia tehdään. 70-20-10 -mallilla tarkoitetaan, että 70% päivän töistä on perustyötä, 20% yhteistä tiimin toiminnan kehittämistä ja 10% uuden oppimista. Moniosaja-tiimityöskentelystä ei kerrota raportissa nimeä enempää. (OP Ryhmä 2022, 33–34)

Kuten sanottu, OP kertoo sijoitustuotteidensa vastuullisuudesta enimmäkseen ympäristön kannalta. OP:lla on teemarahastoja, joista OP-Kestävä Maailma liittyy myös sosiaaliseen vastuuseen (OP 2023e) Tuotteiden helppokäyttöisyyttä varten tehty taloudenhallinnan palvelut on OP:n mobiilisovelluksen ominaisuus ja OP Saavutettava erillinen verkkopalvelu, joka on tehty selkeäkieliseksi. Senioreille annetaan opastusta esimerkiksi toimipisteillä, kirjastoissa ja palvelutaloissa, jonka lisäksi erillinen opas on saatavilla sekä nettisivuilta, että pankista. Asiakkaiden yksityisyydensuojaksi on tehty erillinen tietotilinpäätös, jossa kerrotaan esimerkiksi, miten henkilötietoja on käsitelty. (OP Ryhmä 2022, 36)

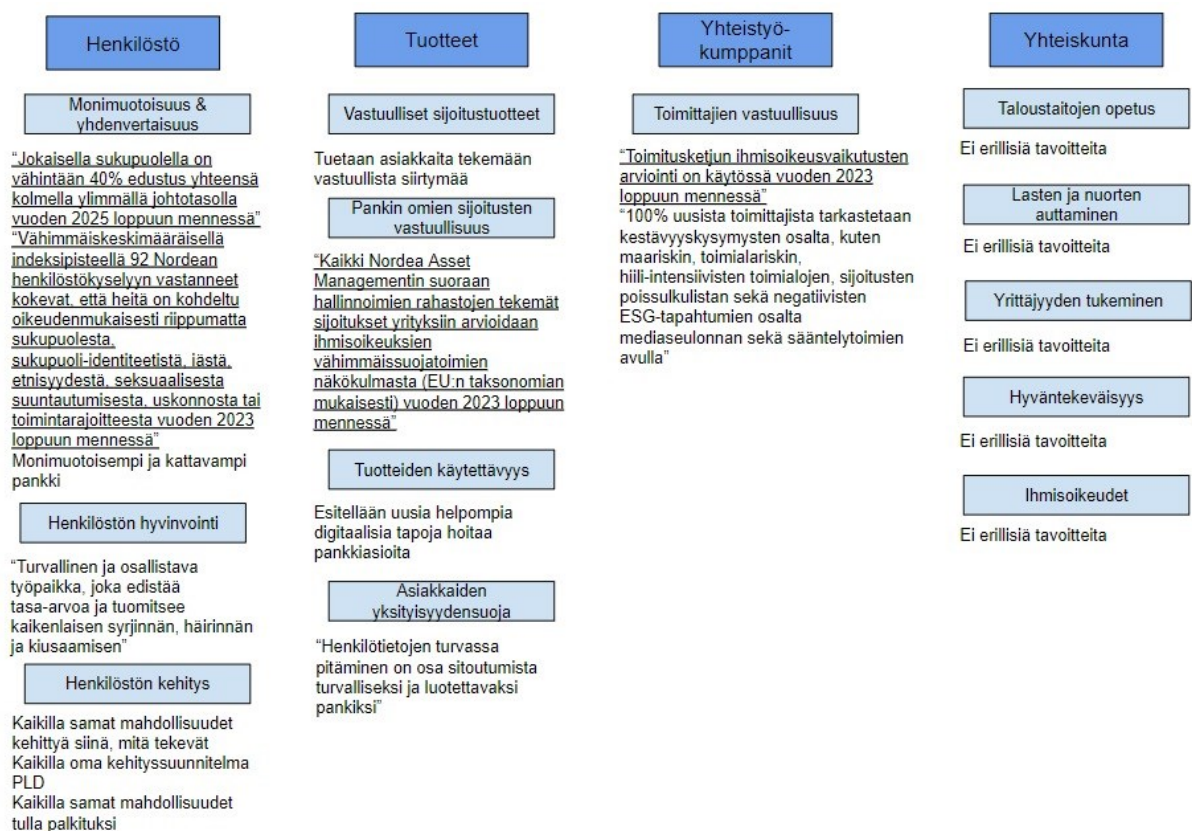
Yhteistyökumppaneiden osalta OP kertoo tekevänsä erilaisia arviointeja niin toimittajahyväksynnässä, kuin sen jälkeenkin. Auditoinneista kerrotaan vastuullisuusraportissa, ettei siinä löydetty merkittäviä puutteita vuonna 2022. (OP Ryhmä 2022, 42) OP:n mukaan koulu- ja oppilaitoskäynnit sekä pankkivierailut ovat taloustaitojen opetuksen perusta. Sijoittajakoulu ja bisneskurssit on tehty yhteistyössä Talous ja nuoret TAT ry:n kanssa, taloustaitohanke on eri pankkien yhteistyö, taloustaitokilpailu on Historian ja yhteiskuntaopin opettajien liiton järjestämä ja Miten talous toimii? -kurssi on Taloustieteen keskus Helsinki GSE:n järjestämä. Hippon-hahmolla tarkoitetaan nettisivuilla löydettävää hahmoa, joka auttaa lapsia ymmärtämään taloutta. (OP Ryhmä 2022, 36)

Edellä mainitut toimet koskivat myös lapsia ja nuoria, mutta heihin erityisesti liittyviä toimia on enemmän. Reppu joka selkään -kampanja on toteutettu yhteistyössä Hope ry:n kanssa, jossa kerättiin 2 500 reppua vuonna 2022. Dreams-hankkeesta ei kerrota lisätietoja vastuullisuusraportissa. Yrittäjyyttä varten OP kertoo olevansa mukana Nuori Yrittäjyys ry:n Pikukyrittäjät -ohjelmassa sekä osallistuvansa nuorille suunnattuun Yrityskylä-toimintaan, joista kummastakaan ei kerrota lisätietoja vastuullisuusraportissa. Yrittäjän talousvalmennuksella tarkoitetaan sisältökokonaisuutta, jossa autetaan pienyrittäjiä esimerkiksi

budjetoimaan, hallitsemaan kassavirtaa, laskemaan tunnuslukuja sekä kehittämään liiketoimintaa. Kyselytutkimus tehdään myös pienyrityksille ja siinä kartoitetaan taloustaitoja. Hyväntekevyyttä OP kertoo tekevänsä lahjoitusten avulla, joita vuonna 2022 meni esimerkiksi suomalaisille yliopistoille, Suomen Punaiselle Ristille sekä Mieli ry:lle. (OP Ryhmä 2022, 36–37)

4.2 Sosiaalinen vastuu Nordealla

OP Ryhmän tapaan Nordea Oyj on muodostanut vastuullisuusraporttiinsa oman luvun sosiaaliselle vastuulle, mutta sosiaalisen vastuun asioita voi löytää myös muista luvuista. Sosiaalisen vastuun tavoitteet on tiivistetty kuvassa 6. Nordealla on laadittu päätavoitteet, jotka ovat alleviivattuna kuvassa, jonka lisäksi kerrotaan pienemmistä tavoitteista. (Nordea 2022) Kaikki tavoitteet ja toimet ovat vapaasti suomennettuja, sillä Nordean vastuullisuusraportti on kirjoitettu englanniksi.

Kuva 6. Nordean sosiaalisen vastuun tavoitteet

Ensimmäinen päätavoite ”Jokaisella sukupuolella on vähintään 40% edustus yhteensä kolmella ylimmällä johtotasolla vuoden 2025 loppuun mennessä” liittyy henkilöstön monimuotoisuuteen ja yhdenvertaisuuteen. Vuonna 2022 naisia oli 38%, eli tavoite ollaan saavuttamassa. Päätavoite ”Vähimmäiskeskimääräisellä indeksipisteellä 92 Nordean henkilöstökyselyyn vastanneet kokevat, että heitä on kohdeltu oikeudenmukaisesti riippumatta sukupuolesta, sukupuoli-identiteetistä, iästä, etnisyydestä, seksuaalisesta suuntautumisesta, uskonnosta tai toimintarajoitteesta vuoden 2023 loppuun mennessä” liittyy myös monimuotoisuuden edistämiseen. Pisteluku oli 92 vuonna 2022, eli tavoitteeseen on päästy. Henkilöstön kehitykseen liittyvä PLD (Perform, Learn and Develop) tarkoittaa työntekijöiden henkilökohtaista kehityssuunnitelmaa ja vuonna 2022 työntekijäistä 94% oli tehtynä PLD. (Nordea 2022, 341, 344)

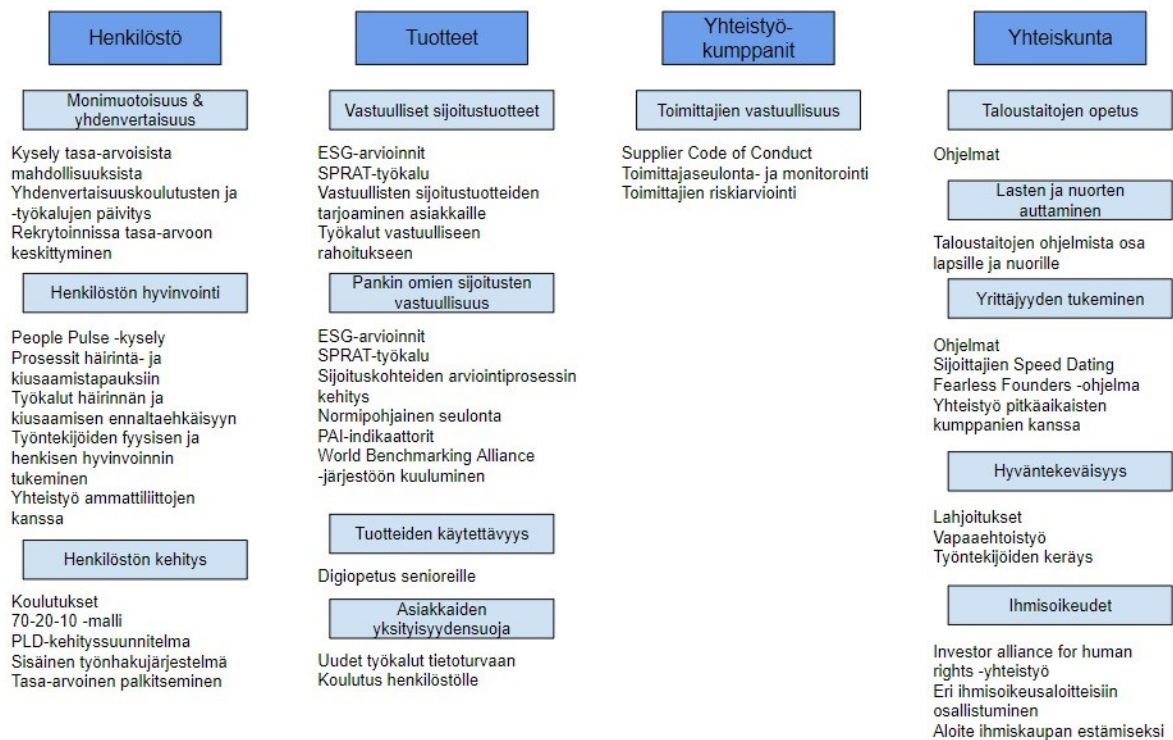
Vastuullisista sijoitustuotteista Nordea kertoo suurimmaksi osaksi ympäristövastuun kannalta, mutta myös sosiaalinen puoli mainitaan. Päätavoite ”Kaikki Nordea Asset Managementin suoraan hallinnoimien rahastojen tekemät sijoitukset yrityksiin arvioidaan ihmisoikeuksien vähimmäissuojatoimien näkökulmasta (EU:n taksonomian mukaisesti) vuoden 2023 loppuun mennessä” liittyy Nordean omien sijoitusten vastuullisuuteen. Vastuullisuusraportissa kerrotaan, että tavoitteeseen ollaan matkalla, mutta mitään konkreettista lukua ei anneta. (Nordea 2022, 341) Myös tuotteiden käytettävyyteen liittyvä tavoite ”Esitellään uusia helpompia digitaalisia tapoja hoitaa pankkiasioita” liittyy enemmän päästöjen vähennykseen, vaikka siitäkin puhutaan myös sosiaalisen vastuun kannalta (Nordea 2022, 333).

Toimittajien vastuullisuuteen liittyy päätavoite ”Toimitusketjun ihmisoikeusvaikutusten arviointi on käytössä vuoden 2023 loppuun mennessä” ja tavoitteeseen kerrotaan olevan matkalla, mutta lisätietoja ei anneta. 100% uusista toimittajista tarkastettiin kestävyyskysymysten osalta vuonna 2022, eli tavoitteeseen päästiin. (Nordea 2022, 341) Yhteiskunta-kategoriaan ei ollut löydettävissä yhtäkään erillistä tavoitetta koko raportista.

Vaikka Nordean vastuullisuusraportista voi löytää OP Ryhmää vähemmän tavoitteita, on toimista kerrottu laajasti. Toimet on lueteltu tiivistetysti kuvassa 7. Nordea kertoo seuraavansa sosiaalisen vastuun välineistä GRI:tä, jonka sosiaalisen vastuun näkökulmina ovat työsuhteet, monimuotoisuus ja tasa-arvoiset mahdollisuudet, syrjinnän kielto, toimittajien sosiaalinen arviointi sekä asiakkaan yksityisyys (Nordea 2022, 16–17). Lisäksi Nordea seuraa YK:n Global Compact -ohjeistoa, joten sen on noudatettava myös ILO:n julistusta työelämän peruseriaatteista ja oikeuksista ja YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallista

julistusta. OP:n tapaan Nordea seuraa myös YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevia periaatteita, OECD:n ihmisoikeusohjeita ja YK:n kestävän kehityksen tavoitteita. (Nordea 2022)

Kestävän kehityksen sosiaalisista tavoitteista Nordea on ottanut toimintaansa hyvän koulutuksen (4), sukupuolten tasa-arvon (5), ihmisarvoisen työn ja talouskasvun (8), kestävän teollisuuden, innovaatiot ja infrastruktuurit (9) sekä eriarvoisuuden vähentämisen (10). Pankkien ohjeistoista Nordea seuraa YK:n vastuullisen pankkitoiminnan periaatteita, YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteita ja Equator Principles -ohjeistoa. Nordealla on myös omia välineitään sosiaalisen vastuun mittaamiseen. (Nordea 2022)

Kuva 7. Nordean sosiaalisen vastuun toimet

Henkilöstön monimuotoisuuden, yhdenvertaisuuden ja hyvinvoinnin varmistamiseksi Nordealla on monia kyselyitä. Nordea kertoo päivittäneensä yhdenvertaisuuteen liittyviä työkaluja, mutta ei spesifioi, mitä työkalut ovat tai miten niitä on päivitetty. Hyvinvointiin liittyvistä työkaluista sen sijaan kerrotaan yksityiskohtaisesti. Nordealla on käytössä Raise Your Concern -ilmoitus, jossa kaikki sidosryhmät, mukaan lukien asiakkaat ja yhteistyökumppanit, voivat kertoa kokemastaan vääryydestä. Toinen työkalu on anonymi ulkopuolisen tahon hallinnoima WhistleB-ilmoitus. Nordea kertoo tukevansa työntekijöiden henkistä ja

fyysistä hyvinvointia, mutta ei erittele tarkemmin, miten sen tekee. Henkilöstön koulutuksen osalta 70-20-10 -malli on käytännössä sama kuin OP:lla, mutta sanamuodot mallin selittämisessä hieman vaihtelevat. Nordealla malli koostuu 70% tekemällä oppimisesta, 20% toisilta oppimisesta ja 10% virallisesta opiskelusta. (Nordea 2022, 343–346)

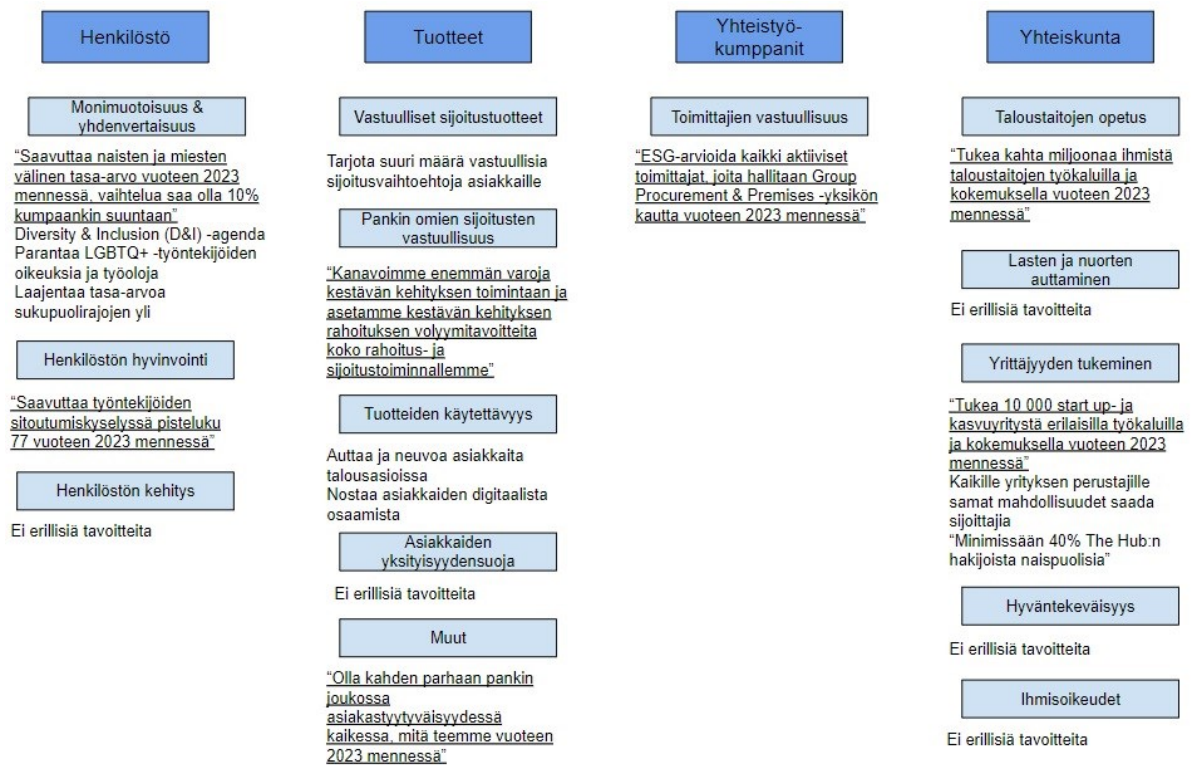
Vastuullisiin sijoitustuotteisiin liittyvällä SPRAT-työkalulla tarkoitetaan Nordean mukaan seuraavaa: ”SPRAT-työkalu kattaa politiikat ja ohjelmat, joilla pyritään vähentämään haitallisia vaikutuksia eri yhteisöihin ja alkuperäiskansojen oikeuksiin”. Vastuullisuusraportissa mainitaan muiden vastuullisen rahoituksen työkalujen kehittämistä, mutta tarkemmin ei kerrota. Omien sijoitustensa vastuullisuudessa käytettävät PAI (Principal Adverse Impact) -indikaattorit ovat eräs tapa mitata toiminnan negatiivisia vaikutuksia ympäristössä. (Nordea 2022, 341) Nordea kertoo kuuluvansa World Benchmarking Alliance -järjestöön, jonka tarkoituksena on luoda yrityksille vertailuarvoja kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamista varten (World Benchmarking Alliance 2023). Asiakkaiden yksityisyydensuojan edistämiseksi Nordea kertoo kehittäneensä uusia työkaluja, mutta tarkemmin työkaluista ei kerrota (Nordea 2022, 347).

Toimittajien vastuullisuuden varmistamiseksi tehtävillä seulonnoilla ja monitoroinneilla arvioidaan riskejä esimerkiksi lapsityövoimasta, orjuudesta ja huonoista työolosuhteista. Toimittajien riskiarviointi eroaa edellisistä tarkastuksista siten, että sitä ei tehdä jatkuvasti, vaan se on yksittäinen projekti. Riskiarvioinnissa vuonna 2022 tunnistettiin alueet, joilla on erityinen riski ja näihin tullaan perehtymään tarkemmin vuonna 2023. (Nordea 2022, 341)

Yhteiskunnan kannalta Nordea kertoo yhdeksi tärkeimmistä toimista yli 20 ohjelmaa, jotka liittyvät niin taloustaitojen opetukseen, lapsiin ja nuoriin, kuin yrittäjyyden tukemiseenkin. Yrittäjille Nordea järjestää Speed dating -tapahtuman, jossa yrittäjät tapaavat sijoittajia. Fearless Founders -ohjelman tarkoituksena on vähentää sukupuolten välisiä eroja kasvuyrityksissä. Yhteistyöt kumppanien kanssa on mainittu kuvassa 7 yrittäjyyskategoriassa, sillä Nordea kertoo useimpien yhteistöiden liittyvän yrittäjyyteen. Lahjoituksia Nordea kertoo tekevänsä esimerkiksi UNICEF:lle ja Punaiselle Ristille. Vapaaehtoistyöllä tarkoitetaan, että Nordean työntekijät tekevät vapaaehtoistyötä niin kasvokkain kuin etänäkin. Työntekijöiden keräyksessä henkilöstö sai vuonna 2022 lahjoittaa tarpeellisia asioita heille, jotka sitä tarvitsevat. Ihmisoikeuksiin liittyen Nordea kertoo osallistuvansa esimerkiksi The Corporate Human Rights Benchmark -aloitteeseen, jonka lisäksi vuosina 2021-2022 yritys teki oman aloitteensa, jossa löydettiin mahdollista ihmiskauppaa. (Nordea 2022, 341–342)

4.3 Sosiaalinen vastuu Danske Bankilla

Danske Bank Oyj käsittelee sosiaalista vastuuta jokaisessa vastuullisuusraporttinsa osassa, mutta erityisesti sosiaaliseen vastuuseen liittyviä ovat henkilöstön hyvinvointi ja monimuotoisuus, yrittäjyys sekä taloudellinen itsevarmuus. Jokaisella osalla on päätavoite, joista mukaan on otettu sosiaaliseen vastuuseen liittyvät. Sosiaalisen vastuun tavoitteet näkyvät tiivistetysti kuvassa 8 ja päätavoitteet on alleviivattu. (Danske Bank 2022) Nordean tapaan kaikki tavoitteet ja toimet ovat vapaasti suomennettuja, sillä Danske Bankin vastuullisuusraportti on englanninkielinen.

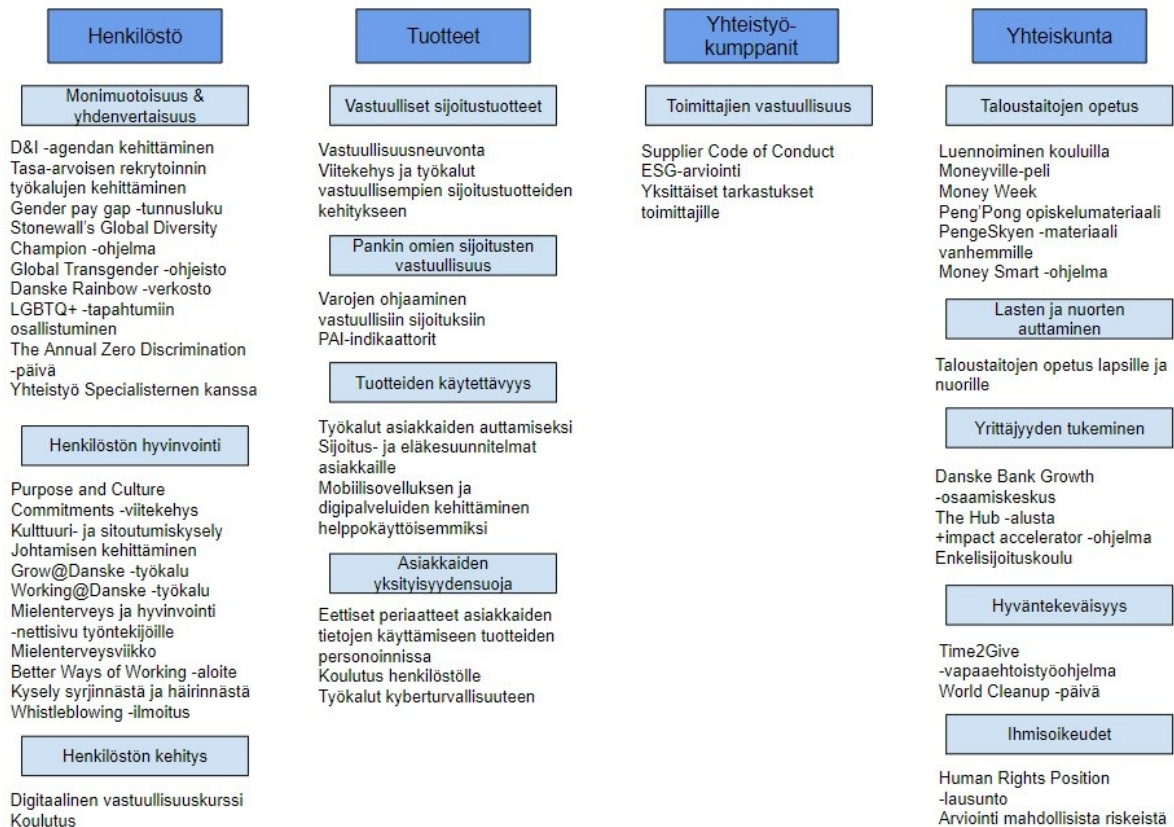
Kuva 8. Danske Bankin sosiaalisen vastuun tavoitteet

Päätavoitteista ”Saavuttaa naisten ja miesten välinen tasa-arvo vuoteen 2023 mennessä, vaihtelua saa olla 10% kumpaankin suuntaan” on lähellä toteutumista, sillä naisia on tällä hetkellä 39%. Diversity & Inclusion (D&I) -agenda on Danske Bankin oma väline monimuotoisuuden ja yhdenvertaisuuden edistämiseen. Henkilöstön hyvinvointiin liittyy päätavoite ”Saavuttaa työntekijöiden sitoutumiskyselyssä pisteluku 77 vuoteen 2023 mennessä”. Pisteluku oli 76 vuonna 2022, eli tavoite on lähellä. (Danske Bank 2022, 38–40) Henkilöstön kehitykseen ei ole eritelty omia tavoitteita.

Kuten muut tutkimuksen pankit, myös Danske Bank kertoo tuotteistaan lähinnä ympäristövastuun osalta. Erityisesti pankin omien sijoitusten vastuullisuuteen liittyvä päätavoite ”Kannavoimme enemmän varoja kestäväan toimintaan ja asetamme kestävan rahoituksen volyymitavoitteita koko rahoitus- ja sijoitustoiminnallemme” liittyy ilmastoon, vaikka sosiaalisesta aspektistakin kerrotaan. Päätavoite ”Olla kahden parhaan pankin joukossa asiakastytyväisyydessä kaikessa, mitä teemme vuoteen 2023 mennessä” ei liity suoranaisesti mihinkään muuhun kategoriaan, vaikka liittyykin yleisesti tuotteisiin ja erityisesti palveluihin. Danske Bank kertoo, että yritysasiakkaissa tavoitteeseen on päästy, mutta yksityisasiakkailla on vielä matkaa. (Danske Bank 2022, 20, 34)

Toimittajien vastuullisuuteen liittyen päätavoitteena on ”ESG-arvioida kaikki aktiiviset toimittajat, joita hallitaan Group Procurement & Premises -yksikön kautta vuoteen 2023 mennessä. Tällä hetkellä ESG-arviointeja on tehty 40% toimittajista, joten tavoite on kaukana. Yhteiskuntaan ja taloustaitojen opetukseen liittyen päätavoite on ”Tukea kahta miljoonaa ihmistä taloustaitojen työkaluilla ja kokemuksella vuoteen 2023 mennessä”. Vuonna 2022 ihmisiä oli 481 757, jolloin autettujen kokonaisluku oli vuoden 2022 jälkeen 2 079 479, eli tavoitteeseen on päästy. Päätavoite yrittäjyyteen liittyen on ”Tukea 10 000 start up- ja kasvuyritystä erilaisilla työkaluilla ja kokemuksella vuoteen 2023 mennessä”. Vuonna 2022 autettiin 903 yritystä ja yhteensä autettuja vuoden 2022 jälkeen oli 7 231. The Hub on Danske Bankin ilmainen alusta aloittaville yrityksille ja vuonna 2022 naispuolisia hakijoita oli 48%, eli tavoitteeseen päästiin. (Danske Bank 2022, 37, 44–45)

Danske Bank kertoo vastuullisuusraportissaan monista eri toimista liittyen sosiaaliseen vastuuseen. Toimet on lueteltu tiivistetysti kuvassa 9. Danske Bank seuraa YK:n Global Compactia, jonka takia sen on noudatettava myös ILO:n julistusta työelämän prusperiaatteista ja oikeuksista sekä YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallista julistusta. Muiden tutkimuksen pankkien tapaan Danske Bank kertoo sitoutuvansa YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskeviin periaatteisiin, OECD:n ihmisoikeusohjeisiin sekä YK:n kestävan kehityksen tavoitteisiin. Kestävan kehityksen sosiaalisista tavoitteista Danske Bank noudattaa hyvää koulutusta (4), sukupuolten tasa-arvoa (5), ihmisarvoista työtä ja talouskasvua (8) ja vastuullista kuluttamista (12). Pankeille suunnatuista ohjeistoista Danske Bank noudattaa YK:n vastuullisen pankkitoiminnan periaatteita, YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteita ja Equator Principles -ohjeistoa. Sen lisäksi Danske Bankilla on omia välineitään sosiaalisen vastuun raportointiin. (Danske Bank 2023c)

Kuva 9. Danske Bankin sosiaalisen vastuun toimet

Henkilöstön monimuotoisuuteen ja yhdenvertaisuuteen tähtäävän D&I -agendan kehittämiseksi tarkoitetaan tiimin integroimista syvemälle muuhun organisaatioon, politiikkojen ja hallinnon päivittämistä sekä tietoisuuden levittämistä. Gender pay gap -tunnusluku mittaa sukupuolten välisiä palkkaeroja ja luku nousi vuonna 2022, eli palkkaerot suurenivat. Danske Bank kertoo, että nousu johtuu matalan kustannustason maiden toiminnan mukaan ottamisesta ja parannusta odotetaan tulevina vuosina. Stonewall's Global Diversity Champion sekä Global Transgender -ohjelmien tarkoituksena on edistää LGBTQ+ -työntekijöiden työhyvinvointia. Danske Rainbow tarkoittaa henkilöstön sisäistä verkostoa, joka on tehty niin LGBTQ+-työntekijöille kuin liittolaisillekin. The Annual Zero Discrimination -päivä omistettiin vuonna 2022 ikätasa-arvolle. Danske Bank kertoo tekevänsä yhteistyötä Specialisternen kanssa. (Danske Bank 2022, 38) Specialisterne on järjestö, jonka tarkoituksena on auttaa yrityksiä integroimaan neurodiversiteettisiä ihmisiä yritykseen (Specialisterne 2023).

Henkilöstön hyvinvoinnin edistämiseksi kehitetty Purpose and Culture Commitments -viitekehys otettiin käyttöön vuonna 2021 ja sitä kehitettiin lisää vuonna 2022. Johtamisen kehittämiseen Danske Bank kertoo investoineensa, jotta johtajat oppisivat toimimaan uuden

viitekehyksen mukaisesti. Lisäksi johtajia auttamaan on suunniteltu Grow@Danske -työkalu, jonka avulla johtajat ja työntekijät voivat kommunikoida tavoitteistaan. Working@Danske sen sijaan auttaa kehittämään työkaluja etätyöskentelyn helpottamiseksi. Mielenterveysviikkoa Danske Bank kertoo laajentaneensa vuonna 2022, jonka lisäksi käynnistettiin työympäristön uudelleenorganisointi Better Ways of Working. Muiden tutkimuksen pankkien tapaan käytössä on anonyymi Whistleblowing-ilmoitus niin työntekijöille, kuin sidosryhmillekin. Henkilöstön koulutukseen liittyen kerrotaan digitaalisesta vastuullisuuskurssista, joka on pakollinen jokaiselle työntekijälle. Muusta koulutuksesta kerrotaan raportissa hajanaisesti. (Danske Bank 2022, 30, 40–41)

Vastuullisiin sijoitustuotteisiin liittyen Danske Bank kertoo omasta kestävästä rahoituksen viitekehksestään. Työkaluista esimerkkinä annetaan mDASH, jota paranneltiin vuonna 2022 tukemaan paremmin tuotteiden vastuullisuutta. Kuten aiemmin on kerrottu, PAI (Principal Adverse Impact) indikaattorit auttavat mittaamaan toiminnan negatiivisia ympäristövaikutuksia. Tuotteiden käytettävyyttä edistämään luoduista työkaluista ei kerrota raportissa tarkemmin. Kyberturvallisuuden työkaluiksi luetellaan henkilökunnan koulutus ja yhteistyö eri turvallisuusviranomaisten kanssa. Vastuullisuusraportissa mainitaan muitakin työkaluja olevan, mutta niistä ei kerrota tarkemmin. Toimittajien vastuullisuuteen liittyen yksittäisissä tarkastuksissa kävi ilmi, että vastuullisuustoimia tulisi parantaa. (Danske Bank 2022, 20, 26–27, 34–37)

Vastuullisuusraportista voi päätellä toimien määrän perusteella, että Danske Bank keskittyy taloustaitojen opetuksessa lapsiin. Moneyvillessä lapsille opetetaan pelin muodossa rahasta. Money Week tarkoittaa viikkoa, jonka osana käytiin kouluilla opettamassa lapsille ja nuorille talouden hallintaa. Lisäksi Danske Bank on tehnyt kouluissa käytettävän Peng’Pong-opetusmateriaalin, joka auttaa nuoria käsittelemään rahaa. PengeSkyen-materiaali sen sijaan on suunnattu lasten vanhemmille, jotta he oppisivat puhumaan rahasta lastensa kanssa. Money Smart -ohjelmassa koululaisia opetetaan käyttämään rahaa. (Danske Bank 2022, 45)

Toinen tärkeä yhteiskuntaan liittyvä tema Danske Bankin vastuullisuusraportissa on yrittäjyyden tukeminen. Danske Bank Growth:lla tarkoitetaan osaamiskeskusta, jossa yrityksiä autetaan kasvamaan ja olemaan vastuullisempia. Kuten tavoitteissa jo mainittiin, The Hub auttaa aloittavia yrityksiä löytämään sijoittajia. Samaan tapaan +impact accelerator tuo aloittavat yritykset yhteen, jonka lisäksi he pääsevät tutustumaan mahdollisiin sijoittajiin ja asiakkaisiin. Ohjelma on tehty yhteistyössä WeWork Labs:n ja RISE:n kanssa.

Hyväntekeväisyyteen liittyen Danske Bankin jokainen työntekijä saa käyttää 2 päivää vuodessa vapaaehtoistyöhön Time2Give-ohjelmassa. World Cleanup -päivässä kerättiin eri maissa yhteensä 1500kg roskaa. Ihmisoikeuksiin liittyen Danske Bankilla ovat käytössä talon sisäiset ihmisoikeusohjeet, Human Rights Position -lausunto, josta tehdään vuosittain oma raporttinsa. Vastuullisuusraportissa kerrotaan lisäksi, että Danske Bank on tehnyt omasta toiminnastaan arvion mahdollisista ihmisoikeusriskeistä, mutta tuloksia ei kerrota. (Danske Bank 2022, 17, 44)

5 Yhteenveto ja johtopäätökset

Tässä tutkielmassa tavoitteena oli selvittää, miten pankit ymmärtävät sosiaalisen vastuun ja kuinka ne siitä raportoivat. Tutkittavat pankit olivat kolme Suomen markkinaosuudeltaan suurinta pankkia: OP Ryhmä, Nordea Oyj sekä Danske Bank Oyj. Tavoitteena oli myös selkeyttää vastuullisuuden eri käsitteitä ja niiden yhteyttä toisiinsa aiempien tutkimusten ja kirjallisuuden pohjalta.

Tutkielman teoriaosassa käytiin läpi vastuullisuuden eri käsitteitä, joista eniten keskityttiin tutkielman kannalta tärkeään sosiaaliseen vastuuseen. Sosiaalinen vastuu jaoteltiin neljään osa-alueeseen teoreettisen viitekehyksen mukaisesti ja näitä osa-alueita hyödynnettiin myös pankkien vastuullisuusraportteja tarkastellessa. Alueet olivat henkilöstö, tuotteet, yhteistyökumppanit ja yhteiskunta.

Valittujen pankkien vastuullisuusraportit käytiin tutkielmassa läpi sosiaalisen vastuun osalta. Raporteissa keskityttiin erityisesti tutkimuskysymysten mukaan pankin itselleen asettamiin sosiaalisen vastuun tavoitteisiin sekä konkreettisiin tekoihin tavoitteiden hyväksi ja samalla vastattiin alatutkimuskysymyksiin. Tässä luvussa käsitellään kaikki pankkien väliset vastuullisuusraporttien sosiaaliseen vastuuseen liittyvät yhtäläisyydet ja eroavaisuudet sekä vastataan päätutkimuskysymykseen. Lopuksi pohditaan tutkimuksen luotettavuutta ja jatko-tutkimusaiheita.

5.1 Tutkielman löydökset

Tarkasteltavaksi valittujen pankkien vastuullisuusraporteissa voi löytää niin muodollisia kuin sisällöllisiäkin eroja ja yhtäläisyyksiä. Suurin muodollinen ero raporteissa on, että OP:n raportti on kirjoitettu suomeksi, kun taas Nordealla ja Danske Bankilla raportti on saatavilla vain englanniksi. Tämä on sinänsä loogista, sillä OP toimii ainoastaan Suomessa, toisin kuin kansainväliset Nordea ja Danske Bank. Kuitenkin olisi hyödyllistä, jos myös kansainvälisissä yhtiöissä vastuullisuusraportti olisi luettavissa suomeksi, jotta se tavoittaisi enemmän henkilöitä.

OP:n ja Nordean vastuullisuusraportit ovat integroituna vuosikertomukseen, kun taas Danske Bankilla vastuullisuusraportti on oma dokumenttinsa. Myös Danske Bank puhuu vuosikertomuksessa vastuullisuudesta, mutta tiivistetyimmässä muodossa. Vastuullisuusraporttien lisäksi jokaisella tutkittavalla pankilla on nettisivuillaan kattavasti tietoa vastuullisuudesta.

OP:lla ja Nordealla sosiaalinen vastuu on raporteissa selkeänä omana osionaan. Danske Bank sen sijaan on jakanut raporttinsa pienempiin osiin, joista lukijan täytyy itse osata erottaa sosiaalisen vastuun sisältö. Jos sosiaalisesta vastuusta haluaa saada lisätietoa juuri sillä nimellä, voi Danske Bankin raportti olla hieman epäselvä. Sosiaalisen vastuun tavoitteita ja toimia kuitenkin löytyy, kun tietää mitä etsii. OP:n ja Nordean selkeistä sosiaaliselle vastuulle omistetuista luvuista huolimatta heidänkin raporteistaan voi löytää sosiaalisen vastuun asioita myös muista luvuista, joka hieman sekoittaa tekstiä. Esimerkiksi sijoitustuotteiden sosiaalinen vastuu on löydettävissä ainoastaan ympäristövastuun luvusta.

Sosiaalista vastuuta on painotettu raporttien sisällä hyvin eri tavalla. OP:n sosiaalisen vastuun luku on kuusi sivua koko 44-sivuisesta raportista, vaikka loppujen lopuksi sosiaalisesta vastuusta löytyykin tietoa myös muista luvuista. Vertailukohteena ympäristövastuun luku on kuusi sivua pitkä, eli osa-alueita käsitellään saman verran. Nordealla sen sijaan sosiaalisen vastuun luku on viisi sivua pitkä verrattuna 15-sivuisen ympäristövastuuseen. Koko Nordean raportti on 41 sivua, eli ympäristövastuuta painotetaan selvästi eniten. Tämä voi selittyä esimerkiksi sillä, että tutkimusten mukaan ympäristövastuulla on edelleen usein suurin painoarvo raporteissa (Cai et al. 2016, 563). Kuitenkin, kuten aiemmin on mainittu, pankkien tapauksessa sosiaalinen vastuu korostuu, jolloin sitä tulisi käsitellä vastuullisuusraportissa enemmän (Gunawan et al. 2022, 11 153). Danske Bankin 53-sivuisesta vastuullisuusraportista seitsemän sivua on sosiaalisen vastuun lukuja.

Seuraavaksi paneudutaan tutkittavien pankkien vastuullisuusraporttien sisältöön vastamalla asetettuun päätutkimuskysymykseen.

Miten eri pankkien vastuullisuusraporteissa käsitellään sosiaalista vastuuta?

Vastuullisuusraportteja nopeasti tarkastellessa näkee lukuisia sosiaalisen vastuun tavoitteita ja tekoja pitkinä teksteinä ja kuvituskuvina. Kuitenkin raporteihin tarkemmin perehtymällä ja vertailemalla, voi huomata epä johdonmukaisuutta ja puutteita monissa kohdissa.

Tutkimuksessa analysoitavien pankkien käyttämät sosiaalisen vastuun välineet on lueteltu taulukossa 1. Taulukosta voi huomata, että kaikilla ovat käytössä lähes samat ohjeistot. Tämä johtuu esimerkiksi siitä, että sosiaalinen vastuu muuttuu koko ajan enemmän velvollisuudeksi (Harmaala et al. 2012, 20). Vaikka luetellut viitekehykset ovatkin tällä hetkellä vapaaehtoisia, on erityisesti pankkialalla suuria paineita sidosryhmiltä, kuten aiemmin on kerrottu (Ielasti et al. 2023, 1).

Väline	OP Ryhmä	Nordea Oyj	Danske Bank Oyj
GRI	X	X	
YK:n Global Compact	X	X	X
YK:n Kestävän kehityksen tavoitteet	X	X	X
OECD:n ihmisoikeusohjeet	X	X	X
ILO:n julistus työelämän perusperiaatteista ja oikeuksista	X	X	X
YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus	X	X	X
YK:n Yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevat periaatteet	X	X	X
YK:n vastuullisen pankkitoiminnan periaatteet (PRB)	X	X	X
Equator Principles (EP)	X	X	X
YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteet	X	X	X

Taulukko 1. Pankkien käyttämät sosiaalisen vastuun raportointivälineet

Ainoa huomattava ero välineiden käytössä on, ettei Danske Bank kerro käyttävänsä GRI:tä ja kuten on todettu, se herättää kysymyksiä kaikissa sidosryhmissä (Jain et al. 2022, 1304). Jokainen pankeista käyttää YK:n Global Compactia jolloin pakolliseksi tulevat myös ILO:n julistus työelämän perusperiaatteista ja oikeuksista sekä YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus. Kuten sanottu, aiemmissa tutkimuksissa on herännyt epäluottamusta Global Compactia kohtaan, koska ohjeiston noudattamista ei valvota kunnolla (Sethi, et al. 2014, 193). Toisaalta pitää myös muistaa, että kaikki tutkimuksen vastuullisuusraportit on varmennettu riippumattoman kolmannen osapuolen toimesta, joka lisää luottamusta.

Kaikilla tutkimuksen pankeilla on käytössä YK:n kestävän kehityksen tavoitteet. Kuten on aiemmin mainittu, tavoitteista kerrotaan yleensä pinnallisesti ja esiintyy niin sanottua SDG-pesua (Heras-Saizarbitoria et al. 2022, 325). OP on liittänyt suoraan jokaisen päätavoitteensa johonkin kestävän kehityksen tavoitteeseen. Danske Bank on jakanut jokaiselle raportin osa-alueelle yhden päätavoitteen, jota vastaamaan on liitetty yksi kestävän kehityksen tavoite. Molemmissa vastuullisuusraporteissa herää kysymys siitä, onko omat tavoitteet luotu kestävän kehityksen tavoitteiden pohjalta, jolloin saadaan SDG:t paremmin integroitua raporttiin, vai onko päätavoitteet luotu yritykselle sopiviksi, jonka jälkeen on valittu sopivat SDG:t näön vuoksi. Toisista tutkimuksen pankeista poiketen Nordea on liittänyt jokaiseen yritysvastuun kohtaan yleisesti tietyt kestävän kehityksen tavoitteet, eli ne eivät ole edes liitetty tavoitteisiin.

Jokaisella tutkittavalla pankilla on huomattavissa päätavoitteet. OP:lla ja Nordealla päätavoitteet liittyvät selkeästi sosiaaliseen vastuuseen, koska ne ovat tiivistettyinä raportin sosiaalisen vastuun luvun alussa. Danske Bankilla sosiaalinen vastuu on ripoteltu raporttiin, joten päätavoitteet täytyy etsiä yksi kerrallaan. Toisaalta osa OP:n ja Nordean muista yritysvastuun päätavoitteista liittyy myös sosiaaliseen vastuuseen, joka sekoittaa raportin selkeyttä. Tämä koskee esimerkiksi vastuullisia sijoitustuotteita, joista kerrotaan ympäristö vastuun luvussa. OP:lla sosiaaliseen vastuuseen laskettavia päätavoitteita on yhdeksän, Nordealla neljä ja Danske Bankilla seitsemän, eli Nordealla päätavoitteita on vähiten.

Päätavoitteiden lisäksi jokaisella on myös alatavoitteita. OP:lla päätavoitteet ovat laajoja, jonka takia alatavoitteista on tehty konkreettisia ja niitä on paljon. Nordealla ja Danske Bankilla jo päätavoitteet ovat konkreettisia, jonka takia heillä voi huomata vähemmän alatavoitteita. Tästä esimerkkinä toimii sukupuolten välinen tasa-arvo johtotehtävissä, joka Nordealla ja Danske Bankilla kuuluu päätavoitteisiin, mutta OP:lla on sijoitettuna ”Vahvistamme yhdenvertaista, osallistavaa ja monimuotoista kulttuuria” -pätavoitteen alatavoitteeksi. OP ja Danske Bank ovat jakaneet päätavoitteita jokaiselle sosiaalisen vastuun osa-alueelle tasaisesti, kun taas Nordealla päätavoitteet jakautuvat epätasaisemmin ja esimerkiksi yhteiskuntaan liittyviä tavoitteita ei ole ollenkaan.

Myös sosiaalisen vastuun osa-alueiden sisällä tavoitteiden painotus vaihtelee. Henkilöstön osalta kaikki panostavat monimuotoisuuteen ja yhdenvertaisuuteen eniten. Huomattavin ero on, ettei Danske Bankilla ole henkilöstön kehitykseen minkäänlaisia tavoitteita, toisin kuin OP:lla ja Nordealla. Tuotteiden osalta tärkeässä osassa on sijoitustuotteiden vastuullisuus.

Kategoriassa huomattavinta on, ettei OP ole asettanut yhtäkään tavoitetta omien sijoitustensa vastuullisuudelle. Pankki voi vaikuttaa omilla sijoituksillaan huomattavasti yhteiskunnan vastuullisuuteen sen aiemmin kerrotun tärkeän ja uniikin aseman vuoksi (Krisciukaityte et al. 2023, 507). Toinen huomiota herättävä asia on, että suurin osa tuotteiden ja omien sijoitusten vastuullisuudesta on kerrottu ainoastaan ilmaston näkökulmasta, jonka takia sosiaalisesta vastuusta kerrotaan todella pintapuolisesti jokaisen tutkittavan pankin raportissa.

Yhteistyökumppaneiden osalta tutkittavien pankkien tavoitteet ovat hyvin samantapaisia. Eniten eroja sosiaalisen vastuun osa-alueiden sisällä voi nähdä yhteiskuntakategoriassa. Tämä johtuu kategorian laajuudesta ja siitä, että loppujen lopuksi jokainen yritys päättää itse, kenen hyvinvointia se haluaa paikallisympäristössään edistää (Jussila 2010, 119). Kuten sanottu, Nordealla ei ole yhteiskuntaan liittyviä tavoitteita. OP:lla tärkeimmässä roolissa tavoitteiden määrän perusteella ovat taloustaitojen opetus ja lasten ja nuorten auttaminen. Danske Bankin tavoitteet keskittyvät OP:n tapaan taloustaitojen opetukseen, jonka lisäksi toinen tärkeä osa on yrittäjyyden tukeminen, jota taas OP:lla ei korosteta tavoitteissa ollenkaan.

Jokainen tutkimuksen pankeista kertoo sosiaalisen vastuun toimia enemmän kuin tavoitteita. Toimia ei ole lueteltu samalla tavalla pää- ja alatoimiin, kuin tavoitteita, joka aiheuttaa sitä, että jotkin toimet luetellaan hieman irrallisina. Toimista ei ole tavoitteiden tapaan tehty tiivistystä, eli ne täytyy etsiä tekstin seasta jokaisessa vastuullisuusraportissa. Pankeilla on havaittavissa jokaisesta sosiaalisen vastuun osa-alueesta ainakin jotakin toimia, mutta määrä vaihtelee suuresti pankin mukaan. Myös toimien yksityiskohtaisuus vaihtelee ja esimerkiksi monissa kohdissa pankit kertovat työkaluista jotakin tavoitetta kohden, mutta eivät spesifioi, minkälaisista työkaluista on kyse. Tällöin voidaan puhua jo ESG-pesusta (Siew 2015, 188).

Henkilöstöön liittyen jokainen kertoo monista toimista. Danske Bank kertoo toisia huomattavasti yksityiskohtaisemmin monimuotoisuuteen ja yhdenvertaisuuteen sekä henkilöstön hyvinvointiin liittyvistä työkaluista. Toisaalta OP ja Nordea kertovat enemmän toimia henkilöstön kehitykseen liittyen, joka Danske Bankilla jää pintapuoliseksi, kuten tavoitteidenkin osalta. Tuotteissa vastuulliset sijoitustuotteet ovat tavoitteiden tapaan kaikilla tärkeässä roolissa. Suurin ero tuotteiden kategoriassa on, että OP:lla on oma 26-sivuinen Tietotilinpäätösraportti, kun taas Nordea ei avaa laisinkaan asiakkaiden yksityisyydensuojaan liittyviä työkalujaan. Danske Bank kertoo Nordean tapaan huomattavan vähän tietoturvaan. OP myös kertoo tarjoavansa avainlukulistoja pistekirjoituksella, joita muut eivät mainitse.

Yhteistyökumppaneista kerrotaan tavoitteiden tapaan vähäisesti. Kaikilla tutkimuksen pankeilla on samanlaiset keinot taata toimittajien vastuullisuus, ja kaikki noudattavat Supplier Code of Conductia. Kuten tavoitteissakin, myös toimissa yhteiskunnan kategoriassa on eniten pankkien välistä vaihtelua. Taloustaitojen opetukseen liittyen OP ja Danske Bank kertovat yksityiskohtaisesti monista toimistaan, kun taas Nordea kertoo yleisesti ohjelmistaan. Ohjelmat liittyvät taloustaitojen opetuksen lisäksi myös lapsiin ja nuoriin sekä yrittäjiin, eikä niiden sisältöä avata tarkemmin. Danske Bankilla taloustaitojen opetus keskittyy selvästi eniten lapsiin. OP on pankeista ainoa, joka kertoo taloustaitojen opettamisen lisäksi muitakin lasten ja nuorten auttamiseen liittyviä toimia.

Hyväntekeväisyydessä huomattavaa on, ettei Danske Bank mainitse mitään lahjoituksistaan, eikä OP puhu toisten pankkien tapaan vapaaehtoistyöstä ollenkaan. Ihmisoikeuksiin liittyvät monet sosiaalisen vastuun välineet, jotka ovat lueteltuna taulukossa 1. Yhteiskunnan kategoriassa huomattavinta on, että Nordealla on lukuisia toimia kategoriaan liittyen, vaikkei yrityksellä ollut yhtäkään osa-alueen tavoitetta. Tämä kertoo toimien irrallisuudesta ja konkreetian puutteesta.

Kuten sanottu, lähes jokainen pankki raportoi vastuullisuudestaan sidosryhmiltä tulevien paineiden takia (Li et al. 2023, 595). Näin on tässäkin tutkimuksessa. Raporteissa voi huomata todella paljon samoja elementtejä, joka on hieman yllättävääkin, sillä aiemman tutkimuksen mukaan vastuullisuudesta raportointi on taloudellisia asioita haastavampaa (Loikkanen 2007, 23). Sen lisäksi sosiaalista vastuuta on yritysvastuun osa-alueista vaikein mitata (Boyer et al. 2016, 1). Kuten tutkielmasta huomaa, pankit kuitenkin käyttävät paljon samoja ohjeistoja ja muita välineitä, joka auttaa vastuullisuusraporttien vertailussa, kuten on tarkoituskin (Fortanier et al. 2011, 667). Kuitenkin myös eroja on havaittavissa erityisesti sosiaalisen vastuun osa-alueiden painotuksissa. Esimerkiksi Pullman et al. (2009, 42) painottavat henkilöstön koulutuksen tärkeyttä, mutta Danske Bankilla ei ole yhtäkään tavoitetta kehitykseen liittyen ja toimista kerrotaan pintapuolisesti. Eroissa voi huomata sosiaalisen vastuun käytäntöjen vakiintumattomuuden, jota Boyer et al. (2016, 1) painottavat.

Vastuullisuusraportin tulisi antaa riittävän tasapainoinen kuva yrityksen toimista, jotta raporttia voi pitää luotettavana (Niskala et al. 2019). Vaikka yritykset kertovat monista tavoitteista ja toimista sosiaaliseen vastuuseen liittyen, on monet asiat kerrottu pintapuolisesti ilman lisätietoja. Erityisesti tämän voi huomata, jos jokin asia ei ole onnistunut tai tavoitetta ei ole saavutettu, ei siitä anneta paljoakaan lisätietoa tai epäonnistuminen yritetään selittää

siten, ettei se kuulostaisi sidosryhmien korvaan yhtä pahalta. Esimerkiksi Danske Bankin Gender pay gap -tunnusluku heikkeni vuonna 2022, jonka sanotaan johtuneen matalan kustannustason maiden mukaan ottamisesta (Danske Bank 2022, 38). Kuten sanottu, joissain tilanteissa tällaista toimintaa voidaan kutsua jo ESG-pesuksi (Siew 2015, 188).

5.2 Tutkielman hyödyllisyys, luotettavuus ja jatkotutkimusaiheet

Pankit ovat Suomessa lähes jokaiselle ihmiselle erittäin suuri osa jokapäiväistä elämää. Pankin kautta hoidetaan niin päivittäisiä raha-asioita, kuin pitkän aikavälin sijoituksia tai lainoja. Tutkielman siis käytännössä hyödyttää lähes jokaista suomalaista ja tarkemmin jokaista, jota kiinnostaa pankkialan vastuullisuuden tilanne nykypäivänä. Erityisesti hyötyä tutkielmasta on tutkittavien pankkien asiakkaille, henkilökunnalle tai henkilöille, jotka ovat tekemässä päätöksiä raha-asioistaan, eivätkä vielä tiedä mikä pankki olisi itselleen sopiva. Tutkimus on hyödyllinen myös aihetta tutkivalle ja lisätietoa sekä kriittisyyttä hakevalle.

Tutkielmaa tarkasteltaessa on otettava huomioon, että aineistona toimivat pankkien itsensä kirjoittamat vastuullisuusraportit. Nykyaikana sidosryhmille vastuullisuus on yksi tärkeimmistä kulutuspäätökseen vaikuttavista asioista, jonka takia yrityksetkin haluavat antaa itsestään mahdollisimman vastuullisen kuvan (Siew 2015, 188). Vaikka kaikki tutkielmassa esitellyt vastuullisuusraportit ovat varmennettuja, voi silti olla mahdollista, että pankit ovat esittäneet joitain toimia positiivisemmassa valossa, kuin ne oikeasti ovatkaan. Tätä on haastavaa selvittää raporttien avulla ja saattaa vaikuttaa tutkielman luotettavuuteen.

Tämä tutkimus on tehty ainoastaan suomalaisille pankeilla ja otoskoko on verrattain pieni. Jatkotutkimukseksi voisikin ehdottaa otoskoon laajentamista ja eri pankkien vastuullisuusraporttien tutkimista. Tutkimuksen voisi tehdä kansainvälisenä, eli ottaa mukaan eri maiden pankkeja luotettavuuden ja yleistettävyyden nostamiseksi. Luotettavuuden nostamiseksi myös esimerkiksi vastuullisuusraporteista vastanneiden haastattelu voisi toimia tutkimusmenetelmänä.

Lähteet

- Aras, G. & Crowther, D. (2008) Governance and sustainability: An investigation into the relationship between corporate governance and corporate sustainability. *Management decision*. [verkkodokumentti]. 46 (3), 433–448.
- Babu, N., De Roeck, K. & Raineri, N. (2020) Hypocritical organizations: Implications for employee social responsibility. *Journal of business research*. [verkkodokumentti]. 114, 376–384.
- Baldissera, A. (2023) Sustainability reporting in banks: History of studies and a conceptual framework for thinking about the future by learning from the past. *Corporate social-responsibility and environmental management*. [verkkodokumentti]. 30 (5), 2385–2405.
- Blackburn, W. R. (2007) *The Sustainability Handbook: The Complete Management Guide to Achieving Social, Economic and Environmental Responsibility*. UK: Earthscan.
- Boyer, R. (2016) Five Approaches to Social Sustainability and an Integrated Way Forward. *Sustainability*. [verkkodokumentti]. 8 (9), 1–18.
- Brundtland, G. H. (1987) *Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common future*. New York: United Nations.
- Cai, L., Cui, J. & Jo, H. (2016) Corporate Environmental Responsibility and Firm Risk. *Journal of business ethics*. [verkkodokumentti]. 139 (3), 563–594.
- Carroll, A. B. (1979) A Three-Dimensional Conceptual Model of Corporate Performance. *The Academy of Management review*. [verkkodokumentti]. 4 (4), 497–505.
- Carroll, A. B. (2021) Corporate Social Responsibility: Perspectives on the CSR Construct's Development and Future. *Business & society*. [verkkodokumentti]. 60 (6), 1258–1278.
- Cerin, P. (2002) Communication in corporate environmental reports. *Corporate social-responsibility and environmental management*. [verkkodokumentti]. 9 (1), 46–65.
- Christofi, A., Christofi, P. & Sisaye, S. (2012) Corporate sustainability: historical development and reporting practices. *Management research news*. [verkkodokumentti]. 35 (2), 157–172.

- Danske Bank. (2022) Sustainability Report 2022. [verkkodokumentti]. [viitattu 19.11.2023]. Saatavilla: <https://danskebank.com/-/media/danske-bank-com/file-cloud/2023/2/sustainability-report-2022.pdf?rev=11e2da9622154709aa2ff6571af34678>
- Danske Bank. (2023a) Keskeiset markkinamme. [verkkodokumentti]. [viitattu 12.11.2023]. Saatavilla: <https://danskebank.com/fi/tietoa-pankista>
- Danske Bank. (2023c) Position Statement on Human Rights. [verkkodokumentti]. [viitattu 21.12.2023]. Saatavilla: <https://danskebank.com/-/media/danske-bank-com/file-cloud/2018/9/danske-bank-position-statement-human-rights.pdf>
- Danske Bank. (2023b) Tehtävämme. [verkkodokumentti]. [viitattu 12.11.2023]. Saatavilla: <https://danskebank.com/fi/tietoa-pankista/ydin>
- Equator Principles. (2023) The Equator Principles. [verkkodokumentti]. [viitattu 21.12.2023]. Saatavilla: <https://equator-principles.com/about-the-equator-principles/>
- Euroopan unioni. (2014) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2014/95.
- de Felice, D. (2015) Banks and human rights due diligence: A critical analysis of the Thun Group's discussion paper on the UN Guiding Principles on Business and Human Rights. *The international journal of human rights*. [verkkodokumentti]. 19 (3), 319–340.
- Feridun, M. & Talay, I. (2023) Principles for responsible banking and sustainable development goals: an empirical investigation on European wholesale and retail banks. *Applied economics letters*. [verkkodokumentti]. Julkaistu ennakoon, 1–4.
- Fifka, M. S. & Drabble, M. (2012) Focus and Standardization of Sustainability Reporting - A Comparative Study of the United Kingdom and Finland. *Business strategy and the environment*. [verkkodokumentti]. 21 (7), 455–474.
- Finanssiala. (2023) Pankkivuosi 2022. [verkkodokumentti]. [viitattu 2.11.2023]. Saatavilla: <https://www.finanssiala.fi/julkaisut/pankkivuosi-2022/>
- Forcadell, F. J. & Aracil, E. (2017) European Banks' Reputation for Corporate Social Responsibility: European Banks' Reputation. *Corporate social-responsibility and environmental management*. [verkkodokumentti]. 24 (1), 1–14.

Fortanier, F., Kolk, A. & Pinkse, J. (2011) Harmonization in CSR Reporting: MNEs and Global CSR Standards. *Management international review*. [verkkodokumentti]. 51 (5), 665–696.

Friedrich, T. J., Velte, P. & Wulf, I. (2023) Corporate climate reporting of European banks: Are these institutions compliant with climate issues? *Business strategy and the environment*. [verkkodokumentti]. 32 (6), 2817–2834.

Gangi, F., Mustilli, M. & Varrone, N. (2019) The impact of corporate social responsibility (CSR) knowledge on corporate financial performance: evidence from the European banking industry. *Journal of knowledge management*. [verkkodokumentti]. 23 (1), 110–134.

Global Compact. (2023) Kymmenen periaatetta. [verkkodokumentti]. [viitattu 21.12.2023]. Saatavilla: <https://www.globalcompact.fi/kymmenen-periaatetta>

GRI. (2023) Our mission and history. [verkkodokumentti]. [viitattu 2.11.2023]. Saatavilla: <https://www.globalreporting.org/about-gri/mission-history/>

Gunawan, J., Permatasari, P. & Sharma, U. (2022) Exploring sustainability and green banking disclosures: a study of banking sector. *Environment, development and sustainability*, [verkkodokumentti]. 24 (9), 11153–11194.

Harmaala, M.-M. & Jallinoja, N. (2012) *Yritysvastuu ja menestyvä liiketoiminta*. Helsinki: Talentum Media.

HE 70/2016. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tilintakastuslain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Hellström, E. & Parkkonen, P. (2022) *Vastuullisuuden tulevaisuus. Miten vastuullisuus koh-
taa kestävyuden ja vaikuttavuuden?* Sitran selvityksiä 214. Helsinki: Sitra.

Heras-Saizarbitoria, I., Urbieto, L. & Boiral, O. (2022) Organizations' engagement with sustainable development goals: From cherry-picking to SDG-washing? *Corporate social-responsibility and environmental management*. [verkkodokumentti]. 29 (2), 316–328.

Herrala, R. (1999) Banking crises vs. depositor crises: the era of the Finnish markka, 1865–1998. *The Scandinavian economic history review*. [verkkodokumentti]. 42 (2), 5–22.

Ielasi, F., Bellucci, M., Biggeri, M. & Ferrone, L. (2023) Measuring banks' sustainability performances: The BESGI score. *Environmental impact assessment review*. [verkkodokumentti]. 102, 1–19.

International Labour Organization. (2023) ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work. [verkkodokumentti]. [viitattu 21.12.2023]. Saatavilla: <https://www.ilo.org/declaration/lang--en/index.htm>

Jain, A., Islam, M. A., Keneley, M. & Kansal, M. (2022) Social contagion and the institutionalisation of GRI-based sustainability reporting practices. *Meditari accountancy research*. [verkkodokumentti]. 30 (5), 1291–1308.

Jussila, M. (2010) *Yhteiskuntavastuu*. Nyt. Helsinki: Infor.

Kamarulzaman, A., Maleche, A. & Beyrer, C. (2023) Still relevant: the 75th anniversary of the Universal Declaration of Human Rights. *The Lancet (British edition)*. [verkkodokumentti]. 402 (10 418), 2171–2173.

Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336 Finlex. [verkkodokumentti]. [viitattu 2.11.2023]. Saatavilla: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971336#L3a>

Kolk, A. (2003) Trends in sustainability reporting by the Fortune Global 250. *Business strategy and the environment*. [verkkodokumentti]. 12 (5), 279–291.

Krisciukaityte, K., Balezentis, T. & Streimikiene, D. (2023) Linking financial performance and efficiency to sustainability in banking sector: A Literature synthesis. *Journal of business economics and management*. [verkkodokumentti]. 24 (3), 506–526.

Li, T., Trinh, V. Q. & Elnahass, M. (2023) Drivers of Global Banking Stability in Times of Crisis: The Role of Corporate Social Responsibility. *British journal of management*. [verkkodokumentti]. 34 (2), 595–622.

Liang, H. & Renneboog, L. (2017) On the Foundations of Corporate Social Responsibility. *The Journal of finance (New York)*. [verkkodokumentti]. 72 (2), 853–909.

Loikkanen, T., Hyytinen, K. & Koivusalo, S. (2007) *Yhteiskuntavastuu ja kilpailukyky suomalaisyrityksissä. Nykytila ja kehitysnäkymät*. VTT Tiedotteita. [verkkodokumentti]. 2386, 3–118.

- Lozano, R. & Huisingh, D. (2011) Inter-linking issues and dimensions in sustainability reporting. *Journal of cleaner production*. [verkkodokumentti]. 19 (2), 99–107.
- Matten, D. & Moon, J. (2020) Reflections on the 2018 Decade Award: The Meaning and Dynamics of Corporate Social Responsibility. *The Academy of Management review*. [verkkodokumentti]. 45 (1), 7–28.
- Niskala, M., Puroila, J., Pajunen, T. & Tarna-Mani, K. (2019) *Yritysvastuu : raportointi- ja laskentaperiaatteet*. Helsinki: ST-Akatemia Oy.
- Nițescu, D. C. & Cristea, M.-A. (2020) Environmental, Social and Governance Risks – New Challenges for the Banking Business Sustainability. *Amfiteatru economic*. [verkkodokumentti]. 22 (55), 692–706.
- Nordea. (2022) Annual Report 2022. [verkkodokumentti]. [viitattu 19.11.2023]. Saatavilla: <https://www.nordea.com/en/doc/annual-report-nordea-bank-abp-2022.pdf>
- Nordea. (2023a) Nordean historia. [verkkodokumentti]. [viitattu 12.11.2023]. Saatavilla: <https://www.nordea.com/fi/tietoa-meista/keita-olemme/nordean-historia>
- Nordea. (2023b) Organisaatio. [verkkodokumentti]. [viitattu 12.11.2023]. Saatavilla: <https://www.nordea.com/fi/tietoa-meista/keita-olemme/organisaatio>
- OECD. (2023) Responsible Business Conduct, the new normal for a sustainable future. [verkkodokumentti]. [viitattu 21.11.2023]. Saatavilla: <https://mneguidelines.oecd.org/>
- OP Ryhmä. (2022) OP Ryhmän vuosi 2022 ja vastuullisuus. [verkkodokumentti]. [viitattu 19.11.2023]. Saatavilla: <https://vuosi.op.fi/siteassets/pdf/2022/op-ryhman-vuosi-2022-ja-vastuullisuus-pdf.pdf>
- OP. (2023b) Historia. [verkkodokumentti]. [viitattu 12.11.2023]. Saatavilla: <https://www.op.fi/op-ryhma/tietoa-ryhmasta/op-lyhyesti-historia>
- OP. (2023a) Liiketoiminta-alueet. [verkkodokumentti]. [viitattu 12.11.2023]. Saatavilla: <https://www.op.fi/op-ryhma/tietoa-ryhmasta/op-lyhyesti/liiketoiminta-alueet>
- OP. (2023c) OP Ryhmä lyhyesti. [verkkodokumentti]. [viitattu 12.11.2023]. Saatavilla: <https://www.op.fi/op-ryhma/tietoa-ryhmasta/op-lyhyesti>

- OP. (2023d) Sitoumukset ja linjaukset. [verkkodokumentti]. [viitattu 21.12.2023]. Saatavilla: <https://www.op.fi/op-ryhma/vastuullisuus/sitoumukset-ja-linjaukset>
- OP. (2023e) Vastuulliset rahastot. [verkkodokumentti]. [viitattu 21.12.2023]. Saatavilla: <https://www.op.fi/henkiloasiakkaat/saastot-ja-sijoitukset/rahastot/vastuullisen-sijoittamisen-tuotteet>
- Principles for Responsible Investment. (2023) What are the Principles for Responsible Investment? [verkkodokumentti]. [viitattu 21.12.2023]. Saatavilla: <https://www.unpri.org/about-us/what-are-the-principles-for-responsible-investment>
- Pullman, M. E., Maloni, M. J. & Carter, C. R. (2009) Food for thought: Social versus environmental sustainability practices and performance outcomes. *The journal of supply chain management*. [verkkodokumentti]. 45 (4), 38–54.
- Puusa, A., Juuti, P. & Aaltio, I. (2020) *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Helsinki: Gaudeamus.
- Rambaud, A. & Richard, J. (2015) The “Triple Depreciation Line” instead of the “Triple Bottom Line”: Towards a genuine integrated reporting. *Critical perspectives on accounting*. [verkkodokumentti]. 33, 92–116.
- Rasche, A., Gwozdz, W., Lund Larsen, M. & Moon, J. (2022) Which firms leave multi-stakeholder initiatives? An analysis of delistings from the United Nations Global Compact. *Regulation & governance*. [verkkodokumentti]. 16 (1), 309–326.
- Rohweder, L. (2004) *Yritysvastuu: Kestävää kehitystä organisaatiotasolla*. Porvoo: WSOY.
- Rupley, K. H., Brown, D. & Marshall, S. (2017) Evolution of corporate reporting: From stand-alone corporate social responsibility reporting to integrated reporting. *Research in accounting regulation*. [verkkodokumentti]. 29 (2), 172–176.
- Sethi, S. P. & Schepers, D. H. (2014) United Nations Global Compact: The Promise-Performance Gap. *Journal of business ethics*. [verkkodokumentti]. 122 (2), 193–208.
- Shen, C.-H., Wu, M.-W., Chen, T.-H. & Fang, H. (2016) To engage or not to engage in corporate social responsibility: Empirical evidence from global banking sector. *Economic modelling*. [verkkodokumentti]. 55, 207–225.

- Siew, R. Y. J. (2015) A review of corporate sustainability reporting tools (SRTs). *Journal of environmental management*. [verkkodokumentti]. 164, 180–195.
- Specialisterne. (2023) Specialisterne Foundation. [verkkodokumentti]. [viitattu 19.11.2023]. Saatavilla: <https://specialisterne.com/>
- Suomen YK-liitto. (2023) Kestävä kehitys. [verkkodokumentti]. [viitattu 19.11.2023]. Saatavilla: <https://www.ykliitto.fi/kestava-kehitys>
- Tate, W. L., Ellram, L. M. & Kirchoff, J. F. (2010) Corporate social responsibility reports: A thematic analysis related to supply chain management. *The journal of supply chain management*. [verkkodokumentti]. 46 (1), 19–44.
- Trahan, R. T. & Jantz, B. (2023) What is ESG? Rethinking the “E” pillar. *Business strategy and the environment*. [verkkodokumentti]. 32 (7), 4382–4391.
- Tschopp, D. & Huefner, R. J. (2015) Comparing the Evolution of CSR Reporting to that of Financial Reporting. *Journal of business ethics*. [verkkodokumentti]. 127 (3), 565–577.
- Tschopp, D. & Nastanski, M. (2014) The Harmonization and Convergence of Corporate Social Responsibility Reporting Standards. *Journal of business ethics*. [verkkodokumentti]. 125 (1), 147–162.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- United Nations. (2023) Universal Declaration of Human Rights. [verkkodokumentti]. [viitattu 21.12.2023]. Saatavilla: <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>
- World Benchmarking Alliance. (2023) Benchmarking for a better world. [verkkodokumentti]. [viitattu 21.12.2023]. Saatavilla: <https://www.worldbenchmarkingalliance.org/>
- Wu, M.-W., Shen, C.-H. & Chen, T.-H. (2017) Application of multi-level matching between financial performance and corporate social responsibility in the banking industry. *Review of quantitative finance and accounting*. [verkkodokumentti]. 49 (1), 29–63.
- Wu, M.-W. & Shen, C.-H. (2013) Corporate social responsibility in the banking industry: Motives and financial performance. *Journal of banking & finance*. [verkkodokumentti]. 37 (9), 3529–3547.

